

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

bütün eserleri

**Cevat
Fehmi
Başkut**

**koca
bebek,**

KOCA BEBEK

OYUN

3 PERDE

İ N K İ L Â P ve A K A
K i t a b e v l e r i K o l l . Ş t i .
Ankara Cadd. No. 95 — İst.

Bu eser, 1946 - 1947 mevsiminde İstanbul Şehir Tiyatrosunda temsil edilmiştir.

Dizgi: GÜL Matbaası Baskı: KARDEŞ Matbaası
İSTANBUL — 1972

Ş A H İ S L A R

Sahneye giriş sırasıyla

Celile
Meliha
Şayeste
Bayram
Neriman
Vecdi
Halil Gündoğdu
Ethem
Ali
Kâşif Dil
Mehmet Karavezirzade
Ayşe
Hasan
Ahmet
Vicdan
Mustafa
Birinci erkek misafir
İkinci erkek misafir
Üçüncü erkek misafir
Profesör İlyas Uz

BİRİNCİ PERDE

(Eski zaman konaklarından birinin zemin katındaki salonu. Sağda ve solda kapılar. Cep- hede yukarı kata çıkan merdiven. Eşya yeni ve kübiktir. Kenarda masa üstünde bir telefon ve abajurlu bir lâmba, vakit gündüz)

BİRİNCİ MECLİS

(Celile - Meliha)

(Meliha sokak kıyafetiyledir. Fazla boyalıdır. Üzerinde spor bir elbise vardır. Ayakları çıplaktır. Çanta omuzdan asılıdır. İkisi de karşılıklı otururlar)

MELİHA

Doğrusunu isterseniz hanımefendi anlattığınız hikâye bana biraz masal gibi geliyor. Gidiyorum, gidiyorum amma, hani lâf aramızda Suphi duymasın, yutmadım.

CELİLE

Aman hanım kızım, o nasıl söz?

MELİHA

Son zamanlarda ev sahiplerinin kiracılarını çıkartmak için yapmadıkları numara mı kalıyor?

CELİLE

Fakat siz evi terketmiyorsunuz ki... Onbeş gün için otele çıkıyorsunuz ve bu müddet zarfında evde benim oturmama izin veriyorsunuz. Eşyalar sizin eşyalarınız, kontrat sizin üzerinizde.

MELİHA

Ne söyleseniz boş... Yirmi beş sene tımarhanede kalan bir adam bu kadar zaman sonra iyileşir mi imiş? Bunda bir dalavere var amma...

CELİLE

Benden böyle şeyler nasıl ümit ediyorsunuz şaşıyorum hanım kızım. Beş senedir kiracımsınız. Beş senedir ben de bahçenizdeki kulübede oturuyorum. Dalavere diyebileceğiniz nemi gördünüz? Buna ne yaşım müsait, ne terbiyem, ne de ahlâkım...

MELİHA

Boş lâflara karnım tok hanımcığım... Terbiye... Ahlâk... Ben hakikata bakarım... Eşyalarımı yenilemek için iki senedir Suphi'nin başının etini yedim, tam eşyalar yenilendi, her şey gıcır gıcır. Ev sahibi hanım bir hikâye uyduruyor... Oğlu yirmibeş senedir deli imiş de hirdenbire iyileşivermiş. Doktorlar: «Aman demişler yirmibeş senede olup bitenleri yavaş yavaş anlatın... Evvelâ kendisini eski muhitinde bulsun. Böyle şey yalnız romanlarda olur. Suphi'nin dediğine göre muharririn «Deli» isimli böyle bir eseri de varmış... Belki onu okudunuz.

CELİLE

Vallahi ne diyeceğimi şaşırtıyorum Meliha hanım... Evlâdım, mademki benden bu kadar şüphe ediyorsunuz teklifime razı olmasaydınız...

MELİHA

Bana kalsa olmazdım, olmazdım amma Suphi'ye lâkırdı anlatılıyor mu? Ailenizi eskidenberi tanırmış da birçok iyiliklerinizi görmüşmüş... Tıraş... Gerek ben, gerek Halil bey nasihat verdik amma söz dinletemedik... Hanımefendi sözün kısası işlerimi altüst ettiniz. Yarın bir suare vermeyi kararlaştırmıştım. Herkesi dâvet ettim. Haydi bakalım şimdi birdenbire evini terket. Dâvetlilerin bir kısmına haber verdim, bir kısmına tabîi veremedim... Çıkıp gelecekler... Alın size bir rezalet... Doğrusu oğlunuz münasebetsiz bir deli imiş. Tam akıl lanacak zamanı buldu.

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Şayeste, sonra Bayram ve Neriman)

ŞAYESTE

(Sağdan girerek) Bayram ağa ile kızı geldiler hanımefendiciğim.

CELİLE

(Memnun) Geldiler ha... Doğrusu çok sevindim. Al buraya dadı.

ŞAYESTE

Başüstüne...

(Şayeste sağdan çıkar)

CELİLE

(Meliha'ya) Bizim eski bahçıvanımız... Yirmibeş sene evvelki. Bilseniz ne iyi adamdır...

(Bayram ve Neriman girerler. Bayram'ın kızı)

yafeti iledir. Bayramı'nın elinde eski sistem bir yol çantası, Neriman'ın elinde bir bohça vardır)

CELİLE

Hoş geldiniz Bayram ağa...

BAYRAM

Hoş bulduk hanımefendiciğim... (Celile'yi etekler)

CELİLE

Estağfurullah... Rica ederim yapmayın...

BAYRAM

(Neriman'a) Öp hanım teyzenin elini (Neriman öper)

CELİLE

Neriman ha... Maşallah... Ayol bukadarcıktı... Ne güzelleşmiş. (Meliha'ya) Ne kadar güzel değil mi hanımefendi?

MELİHA

Evet, köy güzeli... Banâl bir güzellik... Hiç makbul değil...

BAYRAM

Öp kızım hanımefendinin elini...

NERİMAN

Öptüm ya...

BAYRAM

Onun değil, ötekinin!

NERİMAN

Ay, o da mı hanımefendi? Öpeyim...

MELİHA

Yok yok, el öptürmek âdetim değildir. İnsana bin türlü hastalık bulaşır.

CELİLE

Otur Bayram ağa... Otur kızım...

BAYRAM

Hayır hayır rica ederim... Böyle dururuz biz...

CELİLE

Oturun canım, ben öyle istiyorum...

(Bayram ve Neriman otururlar. Neriman biraz sonra ayağa kalkıp, etrafında dört dönerrek Meliha'yı tetkik eder)

BAYRAM

Mektubunuzu geç aldım hanımefendi... Bizim orası hâlden hâli yer... Zaten Bayram'a kim mektup yazar ki? Eksik olmayın yine siz hatırladınız. Bilseniz beyefendinin iyileştiğine ne kadar memnun oldum, ne sevindim. Dünyalar benim oldu... Neriman'a «kalk kız» dedim. «Velinimetlerin hizmeti var». İşte koşup geldik.

CELİLE

Çok memnun oldum Bayram ağa... Zaten biliyordum... Geleceğinizden emindim...

BAYRAM

(Neriman'a) Kız otursana yerine...

(Neriman yerine döner, bir müddet sonra tekrar kalkarak Meliha'yı tetkike devam eder)

CELİLE

Seneler var ki görüşmedik amma, hep iyilik haberlerinizi alıyordum. Bahçıvanlıktan çekilmiş, çiftlik çubuk sahibi olmuşsun...

BAYRAM

Yok be hanımefendi, dinim hakkı için değil... Bir eski kulübe ile topal bir eşek, bir avuç da toprak... El çok şükür kızım la bana yetiyor da artıyor bile... El kapısında hizmetten bıktım artık hanımefendi. Şimdiki zenginler eski zenginler değil... Nerede siz, nerede onlar! (Neriman'a) Kız otursana yerine... (Celile'ye) İsterler kışın kabak yetiştireyim, yazın lahana... Bre olmaz!.. İsterler karanfiller yeşil açsın, zambaklar kırmızı... Bre olmaz! «Bayram Ağa ne bunlar», «Patlıcan beyim!» «Yerini beğenmedim... Sök onları, dik buraya» bre olmaz! (Neriman'a) Kız ne yapıyorsun orada?

NERİMAN

Çoraplarımı çıkarıyorum.

BAYRAM

Bak terbiyesize... Göl kenarı mı kız burası?..

NERİMAN

(Meliha'yı işaretleyerek) Hanım teyzemi duymadın mı baba? Bizi beğenmedi. Ona benzemeye çalışıyorum.

CELİLE

Bayram ağa... Geldiğimize çok memnun oldum... (Soldaki kapıyı işaretleyerek) Haydi şimdi şu içerki odaya

gidin de bakın orada kimleri göreceksiniz... Bütün eski arkadaşlarınız... Ali de size vaziyeti anlatır.

BAYRAM

Ali kim hanımefendi?

CELİLE

Canım unuttun mu, arabacı rahmetli Durmuş'un oğlu...

NERİMAN

Baba, yürü gidelim... Sen bohçayı al, ben çantayı taşıyacağım.

BAYRAM

Kız sus...

CELİLE

Ali şimdi koskocaman delikanlı oldu... Görmeyin, aslan gibi... Hukuku bitiriyor.

NERİMAN

Baba, yürü...

BAYRAM

Kız sus... Allahın belâsı, gidiyoruz işte... (Celile'ye)
Bu kapı mı dediniz hanımefendi?

CELİLE

Evet evet, girin... İçerideler...

(Bayram ve Neriman, soldaki kapıya doğru yürürler. Neriman bir ip parçasını çantaya geçirmiş ve onu Meliha'nın çantası gibi omuzuna asmıştır. Soldaki kapıdan çıkarlar)

ÜÇÜNCÜ ÜMECLİS**(Celile - Meliha)****MELİHA**

Ne avam tabakası insanlar bunlar. Ah ah, gül gibi evimi kimlere bırakıp gidiyorum. Hanımefendi, salonu kilitledim, istifade edemezsiniz. Yatak odası da kilitli... Sakın anahtar uydurayım falan demeyin. Parfümlerime her şeye işaret koydum. Derhâl çıkarım. O zaman seyredin siz kızılca kıyameti...

CELİLE

Peki, buralara girmeyiz kızım.

MELİHA

Halılar yenidir. Üstlerine sigara külü silktirmeyin. Tozlu ayakkabılarla basmasınlar. Gezinirken halısız yerleri tercih etsinler. Koltuklara fazla yaslanmasınlar. Büfeyi açıp kaparken üzerini çizmemeğe dikkat etsinler. Bardak çanak hepsi sayılıdır, ne eksilirse ödeyeceksiniz.

DÖRDÜNCÜ MECLİS**(Evvelkiler, sonra Şayeste, sonra Doktor Vecdi)****ŞAYESTE**

(Sağdaki kapıdan girerek) Doktor Vecdi Bey geldi hanımefendiciğim.

CELİLE

Buyursunlar... Buyursun...

MELİHA

Haydi ben gidiyorum... Tembihlerimi unutmayın...
Aklım estikçe kontrole geleceğim. Allahaismarladık.

CELİLE

Güle güle. Merak etmeyin kızım.

(Meliha sağdaki kapıdan çıkar)

ŞAYESTE

Ne bayağı `kadın hanımcıgım, size şaşıyorum doğru-
rusu, onu karşınıza alıp da nasıl konuşuyorsunuz? Vak-
tile bu konağa girip çıkan bohçacı kadınlar bile bu za-
mane hanımefendisinden daha kibardılar.

CELİLE

Ne yaparsın dadı... Boynumuz bükük, ne yaparsın.

VECDİ

(Sağdaki kapıdan girerek) Müsaade buyurulur mu
efendim?

CELİLE

Buyurun doktor bey, buyurun oğlum.

(Şayeste sağdaki kapıdan çıkar)

VECDİ

Nasıl hanımefendi, bütün hazırlıkları bitirebildiniz
mi?

CELİLE

Sormayın doktor, zor bir iş, çok zor bir iş... Geçir-
diğim felâketler bende ne akıl, ne de sinir bıraktı. Fa-
kat Allahın izni ile başaracağım. Ben yirmi beş senedir

bugün için yaşadım. Nasıl başarmam. Bugün mutlaka geliyor mu?

VECDİ

Hastanede artık bir saat daha fazla alakoymamız imkânı kalmadı. Bir çocuk gibi sabırsızlanıyor... Eski adamlarınız hep geldiler mi?

CELİLE

Hepsi içerideler.

VECDİ

Meseleyi kendilerine anlattınız mı?

CELİLE

Evet, kat'i cevap için içeriye müzakereye çekildiler. Çok değişmişler. Bilmem beni anlayıp, istediğimi yapacaklar mı? Bir kâhyamız vardı ki zamanla zengin bir tüccar olmuş. Ahçıbaşı eshabı emlâktan. Hoş sohbetinden ötürü soframızdan eksik etmediğimiz Kâşif efendi şimdi koskoca bir müdür. Hülâsa çoğu bambaşka mevkilerde, bambaşka insanlar... Eee, yirmibeş sene bu... Dile kolay... Onlar değiştiler de biz değişmedik mi? Hacı Fatinzâdelerin servetinden ortada ne var? Nerede o çiftlikler, o arazi, o hanlar, dükkânlar... Nerede o kalabalık aile... Ortada mal diye kala kala kirasiyle geçindiğim bir bu eski konak kaldı. İnsan namına da ihtiyar bir anne ile, alil oğlu, ha bir de bunak halayık....

VECDİ

Yok, böyle söylemeyin. Ahmet bey için alil demek hiç de yerinde değil. Tıb nazarında o bugün sizin ve benim kadar akıllı, sizin ve benim kadar da sıhhatlidir. Şok tedavisiyle her şey yoluna girdi.

CELİLE

Yarabbi, sana şükürler olsun... Yirmibeş sene sonra... Fakat doktor bu kadar söylüyorsunuz da bir türlü inanacağım gelmiyor. Yirmibeş sene deli...

VECDİ

(Sözünü keserek) Hayır hayır, çok rica ederim... Bilhassa bu tabiri kullanmayın. Bir nevi müzmin melânkoli... Evet, sadece müzmin melânkoli. Kendisi hiç bir şey bilmiyor. Ona 8 senedir hastanede bulunduğunu söyledik. Tabii bir sürü karışık hastalık isimleri de saydık. Dikkat edin, yalnız 8 sene... Hep beraber bu esas dahilinde hareket edeceğiz. Ona bir müddet sükûn ve huzur lâzım... Henüz nekahat halinde bulunuyor... Heyecanlandırmamalı, üzmemeli, düşündürmemeli. Aileniz hastalığı müddetince pek büyük değişikliklere maruz kaldı. Eğer bunları birdenbire görür ve öğrenirse yeti bir felâketle karşılaşacağımızdan korkarım. İyisi mi her şeyi bir müddet eskisi gibi bilsin... (Telefon çalar) Telefon... Müsaade ederseniz ben bakayım. (Telefona giderek açar) Alô... Evet burası... Halil Gündoğdu mu? (Celile'ye) Halil Gündoğdu'yu arıyorlar. Var mı böyle bir kimse?

CELİLE

Burada... Burada... Çağıralım...

VECDİ

(Telefona) Burada imişler... Bir dakika bekleyiniz. (Telefonu eli ile kapatarak Celile'ye) Kim bu kuzum?

CELİLE

Biraz evvel anlattım ya, bizim eski kâhya... Şimdi büyük bir tüccar... Karaborsacılıktan milyon vurdu diyorlar. (Dışarıya seslenir) Şayeste... Şayeste...

(Dışarıdan Şayeste'nin sesi: Efendim geliyorum)

BEŞİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Şayeste... Sonra Halil Gündoğdu)

ŞAYESTE

(Girerek) Buyur hanımcığım.

CELİLE

Kuzum dadı, sana zahmet olacak, içerdeki misafirlerden Halil beye haber veriver, telefondan istiyorlar.

ŞAYESTE

Halil beye mi? Halil bey de kim?

CELİLE

Canım uzatma işte... Bizim eski kâhya... Telefonda bekliyorlar, çabuk ol

ŞAYESTE

Fakat hanımcığım, artık bu kadarı da fazla... Fakir düştünüz diye hanımlığınızı da kaybetmediniz ya... Beylik o soysuzun nesine... Size yaptıklarını unuttunuz mu?

CELİLE

Dadı...

VECDİ

(Telefona) Geliyorlar... Geliyorlar... Sabredin biraz.

ŞAYESTE

(Omuzlarını silker, sonra soldaki kapıya giderek, açar, içeri seslenir) Kâhya orada mı? Halil ağa canım... Söyleyin gelsin biraz... Telefondan çağırıyorlarmış.

HALİL

(Soldan çıkarak Şayeste'ye hiddetle) Deli çerkes, ihtiyarladıkça akıllanacağına büsbütün zıvanadan çıkmışsın. Bir daha beni aramak lâzımgelirse, Halil beyefendi diyeceksin, anladın mı? Şimdi benim evimde senin gibi on tane halayık var.

ŞAYESTE

Kuyruklu kürt, eskiden de kaba idin amma, şimdi büsbütün kabalaşmışsın. Sana bey demektense...

CELİLE

Dadı... Dadı... (Halil'e) Siz onun kusuruna bakmayın Halil bey. Çok sinirli oldu. Malûm ya, eskiden de geçinemezsiniz. Böyle buyurun. Telefon burada.

(Halil telefona gider. Vecdi telefonu vererek yerine döner. Şayeste hâlâ olduğu yerde beklemektedir)

HALİL

(Telefona) Alô... Evet ben Halil Gündoğdu... Yine mi sen Mizrahi? Burada bulunduğumu nereden de haber aldın? Evet Mermerzâde hanını bir yıl müddetle kiralamak için 10.000 lira fazla istiyorum. Beni enayi yerine mi koyuyorsun allahaşkına... Nasıl nasıl ihbar mı edeceksin? Et... Et de görelim... Münasebetsiz herif sen de... (Telefonu kapar) Böyledir bunlar, böyledir bu maskaralar... İstedikleri olmadı mı hemen tehdit... (Bir sigara yakar)

ŞAYESTE

Bana bak Halil kâhya, söndür o sigarayı... Velinimetinin yanında fosur fosur sigara içmeye utanmıyor musun?

HALİL

(Sigarayı ağzından alır, avucunda saklar, eli yanar, elini sallayarak bağırır) Fakat, eee bu derecesi de fazla canım.

ŞAYESTE

Bağırma... Terbiyesizliğin lüzumu yok... Ceketinin de önünü ilikle... Bu yaştan sonra sana usul, erkân mı öğreteceğiz.

CELİLE

Dadı, rica ederim sus!

ŞAYESTE

Ah ah, vaktiyle bu konağa nasıl kapılandığını hatırlıyorum.. Bit içinde yüzüyordun. Açlıktan ayakta sallanıyordun. Üstelik uyuzdun da... Seni aralarına almamak için selâmlıktaki bütün uşaklar ayaklanmışlardı. Bu hâline bakmamıştın da, aradan iki sene geçmeden beni istemeğe kalkışmıştın. Sen daha o zaman haddini bilmezdin.

HALİL

(Celile'ye) Hanımefendi, şahsıma karşı bu hakaretler sürüp gidecek mi? Eğer bir kelime daha söylerse bu evden çıkar giderim.

CELİLE

Dadı, Ahniet'in başı için sus.

ŞAYESTE

Susuyorum, susuyorum hanımcığım. Evimde senin gibi on tane halayık var dedi de, beni çileden çıkardı. Haddini bilmeyene haddini bildirmek ibadetten sayılır.

CELİLE

Aldırmayın oğlum, aldırmayın. İşte sustu. Siz lütfen öteki misafirlerin yanına dönün.

(Halil soldan çıkar)

ALTINCI MECLİS

(Celile, Vecdi, Şayeste)

VECDİ

Müthiş bir adam... Bilmem amma işimiz çok müşkül görünüyor. Eğer ötekiler de bunun gibi iseler onbeş gün bu evde kalmaya dünyada razı olmazlar.

CELİLE

Olurlar olurlar doktor. Olmaları lâzım.

VECDİ

Ahmet beyin odasını eski şekline koydunuz mu?

CELİLE

Yirmibeş sene evvel bırakıp gittiği gibi... Zaten ko-nağı kiraya verirken yalnız onun odasını boşaltmadım. Kilitleyip çıktım.

VECDİ

Torunlarınızın yerini alacak genç kız ile delikanlı hâlâ gelmediler mi?

CELİLE

Neredeyse gelirler. Dün uzun boylu konuştuk.

VECDİ

Nasıl, rahmetli Feyyaz beyle Asuman hanıma ben-ziyorlar mı?

CELİLE

Eh, oldukça... Bunları kiracım Suphi beyle beraber bulduk.

VECDİ

Planın en mühim noktası bu... Aradan yirmi beş sene geçti. Hâlbuki Ahmet bey yalnız 8 sene diye biliyor. Sizlerin ve eski adamlarınızın şahısları üzerinde bu sene farkını haydi tevil edelim. Fakat sahte çocuklar hakikilerine o zamanki hâllerile behemehâl benze-melidirler. Tabii aynı olamazlar, ancak müşabehet azami haddini bulmalı.

CELİLE

Öyle sanıyorum doktor... Gelin Ahmed'in odasında size torunlarımın resimlerini göstereyim. Yenileri de nasıl olsa göreceksiniz.

VECDİ

Fena olmaz görelim.

ŞEYESTE

(Elindeki anahtar destesinden bir anahtar seçer, halkadan çıkararak Celile'ye) Buyur hanımefendiciğim, işte odanın anahtarı.

VECDİ

Ooo dadı bu ne kadar çok anahtar?

CELİLE

Yok canım doktor, çerkes kafası işte... Kendisini hep eski günlerde zannediyor. Elindeki müstesna, bu anahtarların hiç birisi hiç bir kapıya ait değildir.

ŞEYESTE

Fakat hanımcığım...

CELİLE

Geçti eski günler, geçti dadı... Bir daha geri gelmezler... Vazgeç hayâl kurmaktan...

ŞEYESTE

İyi amma kimseye bir zararı yok ki...

CELİLE

(Vecdi'ye) Buyurun çıkalım doktor...
(Merdivenden çıkarlar)

YEDİNCİ MECLİS

(Şayeste, Ethem)

ETHEM

(Soldan çıkarak) Oooo, dadı kalfa, sen burada mı-idin?

ŞEYESTE

İçerideki meclis daha bitmedi mi? Yerlerini pek sevdiler galiba...

ETHEM

Vallahi bilmem, konuşuyorlar işte... Bunaldım kaldım. Ne adamlar!

ŞEYESTE

Kan beynime çıkıyor. Haram olsun, zehir zıkkım olsun yedikleri ekmekler... Otursana Ethem efendi. Se-

nin başından bir şeyler geçmiş... Hanımefendiden duy-
dum. Karını kaybetmişsin ha...

ETHEM

Ya... Ya... Sorma... Sorma felâketi.

ŞEYESTE

Ayol koskoca kadın nasıl kaybolur? Zıp zıp mı bu?
Mutlaka pek salak şeydi.

ETHEM

İyi kadındı, neş'eli kadındı, namuslu kadındı. Gençti, güzeldi. Evleneli altı ay ya var, ya yoktu, amma altmış sene geçmiş gibi kaynaşmıştık. Onunla evlenmek için ara bulan adama tam 150 altın vermiştim. 40 sene uşaklık ederek biriktirdiğim bütün paraları... Fakat bana inan şu kadar gözüme gözükmemişti. Ya, kaybettim işte onu... Günlerden pazartesi idi. Henüz kahvaltı etmiştik. «Kocacığım dedi ben bir az çarşıya çıkacağım. Çok kalmaz gelirim. Gecikirsem yemeğin tel-dolapta...» «Gecikme» dedim ben «Bilirsin ki yalnız yemek yiyemem». Boynuma sarıldı. Yanaklarımdan öpdü. «Kendine iyi bak» dedi. «Hiç bir şeye de tasalanma.» Malûm olmuştu sanki alnımızın kara yazısı ona... Ya işte böyle... Kayboldu. Bir daha da geri dönmedi. O zamandanberi gözlerim kapıda... O zamandanberi arar dururum onu. Her dakika çıkıp gelecek sanıyorum. Günlerden pazartesi idi. Henüz kahvaltı etmiştik.

ŞEYESTE

Hangi pazartesi? Ne kadar oldu?

ETHEM

Eh var, üç üç buçuk ay... Ferah ferah var. Günlerden pazartesi idi.

ŞEYESTE

Polise haber verdin mi?

ETHEM

Vermez olur muyum. İki kere çağırdılar. Birisinde, denizden bir kadın cesedi çıkarmışlar, onu gösterdiler. İkincisinde de yangın yerinde bıçaklanan bir kadının ölüsünü karşıma çıkardılar. «Bu mu?» diye sordular. Hiç birisi değildi. Yok efendim, ne münasebet. Ne saçlar o saçlar, ne boy o boy. Çok aptal adamlar... Günlerden pazartesi idi...

SEKİZİNCİ MECLİS

(Şayeste, Ethem, Ali, Bayram)

ALİ

(Soldan girerek) Dadı, hanımefendi nerede?

ŞEYESTE

Doktorla yukarı çıktılar.... Bir şey mi vardı Ali?

ALİ

İçeride işler sarpa sardı. Ne kâhyayı, ne ahçıbaşını, ne de Kâşif efendiyi yola getirmek imkânı var. Hanımefendinin verdiği talimat mucibince son çareye baş vıracacağım.

BAYRAM

(Soldan girerek) Vur bre vur... Bunlar gâvur olmuşlar... İmansız bunlar... Adanı katil ederler... Tahammül etmek gayri mümkün efendim.

ŞEYESTE

Peki Ali, mademki hanımefendi sana talimat verdi, yeniden danışmaya ne lüzûm var, söylediklerini yap.

ALİ

Buraya çağıralım da kulaklarınla duy... Belki sen de birkaç kelime söylersin.

ŞEYESTE

Peki çağıralım, hep beraber bir daha zorlayalım...

DOKUZUNCU MECLİS

(Evvelkiler, sonra Halil Gündoğdu, Kâşif Dil, Mehmet Karavezirzade ve Neriman)

ŞEYESTE

(Soldaki kapıya giderek seslenir) Halil kâhya, ah-çıbaşı, Kâşif efendi, buraya bakar mısınız bir az... Gelin gelin size söyleyeceklerimiz var...

(Halil Gündoğdu, Kâşif Dil, Mehmet Karavezirzade ve Neriman soldan girerler. İlk üçü ayrı bir gurup halinde sağa doğru ilerlerler. Neriman Ali'nin yanına gider.)

ŞEYESTE

Ağalar!

HALİL

Beyefendiler deyin...

KÂŞİF

Sayın baylar demeli bence... Müdüriumumi beyefendi bu tabirden bilhassa pek hoşlanırlar.

MEHMET

Bir sadrıazam hafidine, bir Karavezirzadeye yapılan muameleye bakın!

HALİL

Sahi Mehmet bey, merak eder dururum. Sizin Karavezirzadelik nereden geliyor?

MEHMET

Efendim, anlatayım... Sizden iyi olmasın bizim bir Kırımlı Ali efendi vardır. Ülemadan... Fakirdir amma âlim adamdır. İlmine hürmeten kendisine yardım ederiz. Bir gün o buldu bunu. Birinci Abdülhamit efendimizin vezir âzamlarından bir silâhtar Mehmet paşa varmış... Lâkabı da Karavezirmiş. İşte biz onun ahfadından imişiz...

HALİL

Peki ne malûm?

MEHMET

Ooo, gayetle malûm. Evvelâ onun adı Mehmet'miş.. Bizim adımız da Mehmet...

HALİL

Ya...

MEHMET

Sonra o esmermiş, biz de esmeriz. Biz Konya'da doğduk, o Niğdeli imiş. Biz vaktile mukadderat icabı teşehhüt miktarı ahçılık ettik. O da saraya ahçı yamağı olarak duhul eylemiş...

KÂŞİF

Bakın ne müşabehet...

MEHMET

Müşabehet değil... Ali efendi, mutabakat diyor:

KÂŞİF

Bakın ne mutabakat...

ŞEYESTE

Hey beyler... Beyefendiler...

MEHMET

Off, lâkırdıya bakın... Bizlere hey diye hitabediyor. Ne bayağılık... Biz hey diye çağırılacak insanlar mıyız?

BAYRAM

Bre dinleyin kadını...

HALİL

Bu herife de ne oluyor? Zavallı Arnavut! Kendisini hâlâ eski günlerde sanıyor. Hâlâ o sahte kabadayı... Bilmiyor ki şimdi yalnız Fener yolundaki köşkümün bahçesinde kendisi gibi üç tane bahçıvan kullanıyorum.

KÂŞİF

Üç tane bahçıvan ha...

HALİL

Bebek'deki yalıda da iki tane var.

KÂŞİF

Etti beş... Ya çırakları?

HALİL

Onların sayısını pek bilmiyorum. Teferrüatla alâkadar olmam.

KÂŞİF

Çok doğru... Bizim müdürümümü beyin lâkırdısıdır... Teferruatla alâkadar olmak kırtasiyecilik demektir.

ŞAYESTE

Beni dinleyin, vaktile bu çatı altında hep beraber senelerce ömür sürdük. Bu ailenin ekmeğini yedik, suyunu içtik... Onlar bizim velinimetlerimiz...

HALİL

Bu velinimet lâkırdısı kadar da sinirlerime dokunan bir şey yok. On beş gün benim için 15.000 lira demektir, deli mi bunlar?

KÂŞİF

Bu teklif benim kadar, halka da dokunur. Dairede işler durur.

MEHMET

Ya bizi hiç sormuyorsunuz? Ne ismimiz, ne şerefimiz kalır...

NERİMAN

(Ali'nin yanından babasının yanına giderek) Baba.

BAYRAM

Kız sus...

NERİMAN

Baba be...

BAYRAM

Ne var Allahın belâsı?

NERİMAN

(Mehmet'i işaretle) Bu adam bizim Mehmet dayı olacak, ahçıbaşı.

BAYRAM

Nereden dayın oluyormuş? Baksana herif veziriâ-zamlıktan bahsediyor.

NERİMAN

Hani sen anlatırdın. Yamak iken konaktan çaldığı tatlıları koynuna doldurup sıvışmış.

MEHMET

Ne diyor, ne diyor? Fakat bunlar pek adi insanlar...

HALİL

Canım aldırmayın... Ne olacak bahçıvanın kızı. Benim Kartal'daki çiftlikte böyle 100 tane...

NERİMAN

Baba, bu konuşan kim?

BAYRAM

Halil kâhya...

NERİMAN

Susayım mı söyleyeyim mi?

BAYRAM

Söyle bre...

NERİMAN

Konağa at veren kasaptan komisyon almış. Bir

Bir gün kasap, çırakları ile bir olup, bunu dövmeğe gelmiş... Ellerinden sen kurtarmışsın...

HALİL

Vallahi yalan söylüyor, baştan başa iftira...

KÂŞİF

İftiraya uğramak ancak büyük adamların nasibidir. Ehemmiyet vermeyin bu ayak takımına...

BAYRAM

(Neriman'a) Kâşif efendi konuşuyor. Var mı diyeceğin?

NERİMAN

Çok... Evvelâ senden aldığı paraları versin. «Kerem ile Aslı»nın kabında hâlâ kaydı durur... İki meci diye bir, bir çeyrek bir, üç kuruş bir... Anlatırdın ya beyefendiden bahşiş kopartamayınca sana yalvarırmış...

MEHMET

Çıldırılmış bunlar... Kimlerle konuştuklarını bilmiyorlar. **Kalkın gidelim.**

ŞAYESTE

Allahaşkına beni dinleyin... Efendilerimizin üzerimizdeki hakları büyük. Biz efendi ve uşak değil, aynı ailenin efradı idik. Geçmişimize bakmadılar, geleceğimizi düşündüler. Kusurlarımızı görmediler, meziyetlerimizi öğdüler. Dertlerimizle dertli, hastalıklarımızla hasta oldular.

ETHEM

O zatürreye tutulduğum günleri hiç unutmam. Ha-

nimefendi bir hafta yatağımın başından ayrılmamıştı. Ben bu şefkati bir de karımdan gördüm. Ya... Onu kaybettim işte.

HALİL

Biri küstah, biri bunak, biri aptal... Karşımıza aldık da konuşuyoruz. Buyurun gidelim.

NERİMAN

(Çantadan çıkardığı eski bir tabancayı babasının eline sıkıştırarak) Baba al.

BAYRAM

Nedir o kız?

NERİMAN

Altı patlar...

BAYRAM

(Dalgın tabancayı alarak) Dur şimdi.

ALİ

Hiç biriniz, hiçbir yere gidemezsiniz... Onbeş gün burada kalmaya ve sanki yirmi beş senedir bu konakta imişsiniz gibi eski işlerinizi görmeye mecbursunuz...

HALİL

Kim demiş. Buna bizi kim mecbur eder?

ALİ

Ben...

KÂŞIF

(Mehmet'e) Bu da kim?

MEHMET

Tanışmıyoruz... Henüz prazente edilmedik.

ALİ

Halil kâhya, evvelâ seninle konuşalım.

HALİL

Ben kâhya değilim.

ALİ

Halil beyefendi...

HALİL

Başla bakalım delikanlı... Çalınız kuzum kısa kes. Boş geçen her dakika bana senin bir kaç aylığın miktarında paraya mal olur.

ALİ

Evet kısa söyleyeceğim. Sözümü kesme de çabuk bitireyim. Sen 15 sene müddetle bu konakta kâhyalık ettin. Fakat hiç de namuslu, dürüst bir kâhya olmadın. O kadar insafsızca çalıp çırpıttın ki, onbeş sene sonra bayağı bir servet edindin.

HALİL

Sözlerine dikkat et çocuk. Seni hapishanelerde süründürürüm.

ALİ

Ne söylediğimi biliyorum. Sözümü kesme...

BAYRAM

(Elinde tabanca olduğunun farkında olmayarak)
Kesme bre sözünü.

HALİL

(Tabancanın önünden kaçmak için yerini değiştirerek) Kesmiyorum.

ALİ

Evet on beş sene sonunda küçük çapta bir servet edindin ve bu sirkat mahsulü serveti keselerini boşalttığın efendilerini büsbütün yere vurmak için silâh diye kullandın. Ahmet bey tımarhaneye kapatılmış, ortada yalnız hiç bir şeye akli ermeyen zavallı annesi, bir de çocukları kalmıştı. Meydan senindi. Sahte borç senetleri düzdün. Birtakım yalancı alacaklılar meydana çıkarıldın ve ailenin elindeki bir kısım çiftlikler, hanlar, arazi, dükkânlar bu alacaklılara geçti. Yalan, onların arkasında sen vardın. Bu emvâl ve emlâkın üstüne sen oturdun. Ailenin malî vaziyetini gittikçe daha fena gösteriyordun. Sık sık faizcilerden borç para alınıyordu. Bunların faizleri bile ödenemiyor, yeni hanlar, yeni dükkânlar, yeni çiftlikler satılığa çıkarılıyordu. Hakikatta bu borç paraları sen veriyor, faiz hesaplarını sen kabartıyor ve bu emvâli, emlâkı sen eline geçiriyordun.

HALİL

Yalan... Yalan... Protesto ederim.

BAYRAM

Bre etmişsin edeceğini, daha ne edeceksin... Sus, fena yaparım.

HALİL

Susuyorum... Susuyorum...

ALİ

Halil kâhya sahte borç senetleri elimde... Uydurma faizcileri birer birer buldum. Ne uzağa gidiyorsun, tapu senetleri de ortada... Sarıgül, Söğütlü, Boztepe çiftlikleri senin malın değil mi? Hacı Fatin hanı, Mahmutpa-

şa'daki sıra dükkânlar, Mermerzade hanı senin üzerinde gözükmüyor mu?

ŞEYFESTE

İlâhî yarabbi, sen bırakma ettiklerini bu adamın yanına...

ETHEM

Hayret doğrusu... Şaşıtm kaldım. Ben bir defa da böyle karım kaybolduğu zaman şaşıp kalmıştım.

ALİ

Halil kâhya, bu hesapları sonra göreceğiz. Şimdi çok zenginsin, belki uyuşabiliriz. Eğer meselenin derhal mahkemeye intikalini istemiyorsan sus, otur oturduğun yerde...

HALİL

Hayır canım, benim bir şey söylediğim yok, amma hani yanılıyorsunuz diyecektim. Yoksa eski efendilerime...

BAYRAM

Sus bre...

HALİL

Canım lâkırdısını bitirdi artık...

BAYRAM

Bitirse de bitirmese de sus... Senin hesabını sonra göreceğiz.

ALİ

Sana gelelim ahçıbaşı...

MEHMET

Bir veziriâzam hafidine utanmıyor musunuz bu şekilde hitaba! Ben ahçıbaşı değilim. Hırsız da değilim.

HALİL

Yani sen değilsin de hırsız ben miyim? Bunu bana sen mi söylüyorsun?

MEHMET

Biz değil, öyle söylediler... Sizin ne yaptığınıza karışmayız... Biz kendimizi müdafaa ediyoruz.

HALİL

Sen bana nasıl hırsız dersin ki, birçok işleri beraber yaptık. Eğer ben suçlu isem...

BAYRAM

Halil kâhya...

HALİL

Efendim, susayım mı?

BAYRAM

Yok be... Yok be... Devam... Aferin diyecektim.

HALİL

Benim birçok işlerde akıl hocam sendin. Şimdi inkâr mı edeceksin?

MEHMET

Burası batakhane... Dünyanın en namuslu adamını bile siz berbat edersiniz, biz hanedan kişiyiz.

ALİ

Canım bırak bu boş lâkurdıları. Kızını Poyrazzadelerin oğluna vermek üzeresin.. Düğün hazırlıkları görölüyor. İşittiğime göre kayınpeder pek asalet meraklı-sı imiş... Kendisi ile görüşüp hakikatı anlatacak olur-sam...

MEHMET

Fakat mahvolurum ben. Kızım kahrından ölür...

ALİ

O halde sen de sus ve rahat dur...

BAYRAM

Yerinde rahat Karavezirzade...

ALİ

Kâşif efendi, sana gelelim...

KÂŞİF

Efendim, buyurun beyim...

BAYRAM

Kâşif be, eski huyunu hiç değiştirmemişsin. Rüzgâr ne tarafta, sen o tarafta...

ALİ

Kâşif efendi, sana gelince, zahirde senin bu aileye hiç bir fenalığın dokunmadı. Yemek, içki ve para bulunduğ müddetçe yedin içtin, eğlendirdin ve eğlendin. Ondan sonra da çekip gittin. Fakat hakikatta bu aileye en büyük fenalığı sen yaptın...

KÂŞİF

Ben mi. Allah göstermesin... Neler söylüyorsunuz?

ALİ

Kâşif efendi, kâhya ile ahçıbaşı ağacın yapraklarını kopardılar, dallarını kestiler. Fakat sen gövdesini parçaladın. Beraber yemek, beraber içmek, beraber eğlenmek için Ahmet beyin çocuklarını sefahata alıştırdın. İçki... Eroin... Kumar... Kâhyadan arta kalan servet de bu suretle eridi. Erkek çocuk verem oldu öldü... Kız... Genç kız... Keşki o da ölseydi. Ne olduğunu hep biliyoruz...

ŞAYESTE

Ali sus sus... Fena oluyorum...

KÂŞİF

Fakat niçin böyle söylüyorsunuz... Onlar beni zorlayınca ne yapabilirdim? Vallahi masumum.

ALİ

Elektrik idaresinde şube müdürü imişsin. Buraya evvelâ basit bir kâtip olarak girmişsin... Sonra yavaş yavaş müdürümümüye sokulmanın çarelerini bulmuşsun. Birçokları gibi.. O adada oturduğu zamanlar sen de orada oturuyor gibi aynı vapurla gidiyor, sonra tekrar geri dönüyormuşsun. Biraz güç ve eziyetli iş. Fakat ne tice parlak olmuş. Vapurda aşinalık başlamış ve iş müdürümümünün evinin erzakını ve sebzesini almaya kadar varmış.

KÂŞİF

Bütün bunlardan size ne?.. Harekâtımda serbest değil miyim?

BAYRAM

Bak bak, fırlıdak yine döndü.

ALİ

Şu var ki, bu işte fazla açıkgöz davranmışsın. Müdiriumuminin değişeceği şayiaları çıkmış. Yeni bir isim ortaya atılmış. Sen ona da hemen yanaşmışsın... Nasıl Kâşif efendi müdiriumumiye bir mektup yazayım mı?

KÂŞİF

Aman ayaklarınızın altını öpeyim. Nereden duydu-nuz bu iftiraları... Düşmanlarımın uydurması...

ALİ

Mutabık mıyız?

KÂŞİF

Emriniz başım üzerine. Fakat ne yaparım? İdareye ne derim? Müdiriumumi bey...

ALİ

Artık orası senin bileceğin iş... Şimdi efendiler, dâ-va halolundu değil mi? Onbeş gün hep beraber buradayız... Tabii yirmibeş sene evvel olduğu gibi... İtiraz eden var mı?

BAYRAM

Var mı bre itiraz eden?

HALİL

Fakat ben hangi emlâka, hangi konağa kâhyalık edeceğim?

MEHMET

Yirmibeş senedir mutfak kapısından bakmıyorum. Midemi bulandırıyor bu koku... Nasıl yemek pişiririm?

KÂŞİF

Ya benim rolüm? Komedi mi oynayacağız?

ALİ

Yirmibeş senelik dram yetişir artık. Evet komedi oynayacağız.

ŞAYESTE

Var ol Ali, Allah ne muradın varsa versin...

BAYRAM

Gözüme girdin be çocuk, sende cevher varmış...

NERİMAN

Hanımfendi dedi ya baba... Aslan gibi avukat...

BAYRAM

(Elindeki tabancayı farkederek) Kız ne verdin bu-
nu benim elime?... Kurşunları yoktur bunun.

NERİMAN

Ver baba... Yine lâzım olur...

ALİ

Haydi bakalım iş elbiseleriniz aşağıda... Hep bera-
ber gidelim, kıyafet değiştirin...

(Sokak kapısının zili çalınır)

ŞAYESTE

Kapı... Gidip bakayım. (Sağdan çıkar)

ETHEM

Benim kıyafet değiştirmeye ihtiyacım yok. Zaten

bu sırtımdakiler küçük beyin elbiseleri... Hem yukarıda biraz işim var...

ALİ

Peki Ethem efendi, sen bilirsin.

(Diğerleri soldan çıkarlar, onların arkasından Ethem de merdivenden çıkar)

ONUNCU MECLİS

(Şayeste, Ayşe, Hasan)

(Hep beraber sağdan girerler. Hasan ile Ayşe'nin ellerinde valizler vardır)

ŞEYESTE

Buyurun, oturun. Hanımefendi doktorla yukarıda. Gidip haber vereyim.

(Şayeste merdivenden çıkar. Hasan ile Ayşe otururlar)

AYŞE

Sahi küçük, sen bana başından geçenleri anlatmadın. Nasıl oldu da bizim patronun eline düştün?

HASAN

Evvelâ şu küçük lâkırdısını bırak, kafamı kızdırma, tartışmaya başlamayalım... Benim adım yok mu?

AYŞE

Peki, darılma... Hasan'dı değil mi adın, sana Hasso diyelim.

HASAN

Küçükmiş... Ömrüm süresince küçük mü olacağım ben? Şimdi gel de içme bakalım. (Cebinden bir konyak şişesi çıkararak diker)

AYŞE

Haydi ya...

HASAN

Zannettiğin kadar ilgi verici bir macera değil... Okulda iki sene çakınca bizim moruk memleketten mangır göndermez oldu. Hiç düşünmediğim bir durum... Gazetelere ilân verdim. Hani küçük ilân sütunları var ya... Üniversiteli bir genç tahsil hayatı süresince kendisine yardım edecek bir bayanla evlenmek istiyor. Kız veya dul olabilir, diye...

AYŞE

Ayol böyle evlenme teklifi mi olur? Karı değil irat aramaya çıkmışsın.

HASAN

Sözümü kesme. Senin aklının ermeyeceği büyük, ekonomik, sosyal işlerdir bunlar. Ne diyordum, ha. Biri ilgilendi... Boğaziçinde yalısı var. Hayli geçkince bir yosma... Meğer karı kendine eğlence ararmış. Altı ay yedik içtik, gezip tozduk. Viskiye alıştık, pokere alıştık..

AYŞE

Sonra?

HASAN

Sonra da sepetlendik. Tabii bir daha üniversitenin

kapısından bakamadım. Bu konu sinirlerimi bozuyor...
Şimdi gel de içme bakalım. (İçer)

AYŞE

O ne içtiğin?

HASAN

Konyak, al biraz.

AYŞE

Deli misin sen? Güpegündüz.

HASAN

İç be cesaret verir... Malûm ya sorumlu iş, komedi
oynayacağız...

AYŞE

Oooo, ben alışığım böyle şeylere. Sen kendine bak...
İçersem ağzım kokar. Adamla öpüşmek falan lâzımge-
lirse...

HASAN

Tuhh be, seninki de kötü zenaat...

AYŞE

Bunu sen mi söylüyorsun... Hem öpüşmekten ne çı-
kar kuzum... Rol bu... Herif babam olacak... Anlaşıldı
paronun işi var seninle.. Ağzın pek süt kokuyor.

HASAN

Kendine başka bir iş bulabilirdin... Ödevin...

AYŞE

Tetraperatos.

HASAN

Ö nece o?...

AYŞE

Rumca...

HASAN

Yoksa sen Rum musun?

AYŞE

Bilmem...

HASAN

İnsan Türk mü, Rum mu olduğunu bilmez mi? Ne olağanüstü kadınsın sen! Bir yaşıma daha girdim...

AYŞE

O kadar kılık kıyafet, o kadar huy ve adet, o kadar dil ve din değiştirdim ki çoktan unuttum... Dört beş defa tornistan edilmiş elbiselere benzerim, ben... Tersim ne taraf, yüzüm ne taraf, aslım nasılmış, sonra ne olmuşum hatırlamama imkân yok.

HASAN

Fakat bu kadar güzel türkçe konuştuğuna göre...

AYŞE

Ben rumcayı da güzel konuşurum... Ermeniceyi de Hattâ yahudiceyi de...

HASAN

İyi amma, elbet bir bildiğin...

AYŞE

Bir bildiğim varsa o da patrona kontratla bağlı olduğumdur. Kısıkvırak... Borçlarımı ödeyinceye kadar ne derse yapmaya, olmaya mecburum... Bazen şehir şehir dolaştırılır, sahnelerde şarkı okurum. Bazen kasabadan kasabaya ulaştırılır eşrafa odalık olurum. Senin anlayacağın patron kiraya verir beni... Bazen o adama... Bazen bu adama... Bazen o iş için, bazen bu iş için. Yine bu seferki en temizi... Ne yapalım, aldırma... Olmuş bir kere... Ha bir defa... Ha bin defa... Allah cezanı vermesin nereden açtın bu bahsi... Kederlenmeyi sevmem... İçlilik hiç gelmez benim mesleğime...

HASAN

Bilirim, bilirim, büyük ekonomik, sosyal işlerdir bunlar.. Senin aklın ermez.

ONBİRİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem)

ETHEM

(Merdiven başından aşağı bakar ve seslenir) Ayşe.

AYŞE

(Yerinden fırlayarak) Kim o?

ETHEM

(Merdivenleri süratle inerken) Karım... Sevgili karım benim. Nihayet seni buldum.

AYŞE

Bu da kim?

HASAN

Bilmem...

ETHEM

Dur bakalım babalık, acele etme... Ben niye senin karın oluyormuşum?..

ETHEM

Ayşe, beni tanımadın mı? Deli olacağım...

AYŞE

Korkma, olmuşsun olacağın kadar... Daha fazla olamazsın...

ETHEM

Fakat mümkün mü bu kadar benzemek... Yarabbi sen bana acı...

HASAN

İhtiyar, telâşlanma... Hele anlat bakalım...

ETHEM

Ayşe, yalan söylüyorsun...

AYŞE

Sululuk etme, göz var iz'an var, ben senin nasıl karın olabilirim?

HASAN

Tabii anormal bir olaydır bu...

ETHEM

Çehre aynı çehre... Saçlar aynı saçlar... Boy aynı boy... Fesüphanallah!

AYŞE

Ne oldu senin karın?

ETHEM

Kayboldu.

AYŞE

Mutlaka kaçmıştır...

ETHEM

Öyle söyleme iyi kadındı, neş'eli kadındı, namuslu kadındı.

AYŞE

Haydi canım, kadın kısmına inanılır mı? Kim bilir ne aşifte şeydi...

ETHEM

Değildi.

AYŞE

Benim kadar mı bileceksin... Bana bak, kahpe idi, alçaktı, vicdansızdı.

ETHEM

Estağfurullah... Hiç biri değildi. Ne istiyorsun benim karımdan?

AYŞE

Sana paran için bağlanır görünmüştü. Evlenirken verdiğin 150 altın için...

ETHEM

Yalan... Vallahi iftira...

AYŞE

Aranızdaki nikâh bile sahte idi... Eve uydurma bir nikâh memuru getirmişlerdi...

ETHEM

(Dalgın) Günlerden pazartesi idi. Henüz kahvaltı etmiştik. «Kocacığım, dedi ben biraz çarşıya çıkacağım. Çok kalmaz gelirim. Gecikirsem yemeğin tel dolapta...»

AYŞE

(Dalgın) Gecikme dedin sen... Bilirsin ki yalnız yemek yiyemem...

ETHEM

Boynuma sarıldı... Beni yanaklarımdan öptü... Malûm olmuştu sanki alnımızın kara yazısı ona... «Kendime iyi bak» dedi bana...

AYŞE

Hiç bir şeye de tasalanma...

ETHEM

Ayşe... Sensin...

AYŞE

(Kendini toparlayarak) Ofi yine tutturma... Değilim dedik ya. Hiç kimsenin hiç bir şeyi değilim ben... İşte mahkeme kapısı orada... Var git isbat et!

HASAN

Büyük ekonomik, sosyal işlerdir bunlar... Şimdi gel de içme bakalım! (İçer)

ONİKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Celile, Vecdi, Şayeste)

CELİLE

(Diğerleri ile merdivenden inerken eğilerek seslenir)
Hoşgeldiniz çocuklar...

AYŞE

(Ayağa kalkarak) Hoş bulduk efendimiz.

HASAN

(Oturduğu yerden elini sallayarak) Sayın baylara saygılarımı sunarım. (Ayşe'ye) Geliyor bizim cadaloğ... Kim oluyor bu be?

AYŞE

Büyükannemiz!

HASAN

Kıvanç duyalım...

(Celile, Vecdi, Şayeste sahneye inerler ve Hasan ile Ayşe'den biraz uzakta dururlar. Et-hem soldan çıkar)

VECDİ

Ben gidiyorum hanımefendi. Dadının verdiği haberlere çok memnun oldum. Artık Ahmet beyi alıp gelebilirim.

CELİLE

Doktor, oturanlara bakın.. İşte onlar...

VECDİ

Genç kız galiba daha çok benziyor... Ne ise... olacak... Olacak...

CELİLE

Geri dönmeniz ne kadar sürer doktor?

VECDİ

Beş on dakika... Otomobille ne kadarcık yer... Tembihlerimi unutmuyorsunuz ya...

CELİLE

Tabii... Tabii... Güle güle oğlum.

(Vecdi sağdan çıkar. Celile, Şayeste kapıya kadar geçirirler)

HASAN

(Ayşe'ye) Öteki kocakarı kim?

AYŞE

Dadımız...

HASAN

Gönlüm bulandı... İnsan bu muşmulaların arasında 15 gün nasıl geçirir be. Şimdi gel de içme bakalım.
(Şişeyi yeniden diker)

CELİLE

(Hasan ve Ayşe'ye doğru gelerek) İzin verirseniz şöyle yanına oturayım çocuklar.

AYŞE

Buyurun efendim...

CELİLE

Tabii vazifelerinizi biliyorsunuz? Dün uzun boylu konuşmuştuk. Benim torunlarım, yani Ahmet'in oğlu ve kızı olacaksınız. Birinizin adı Asuman, diğèrinin Feyyaz... Hukuk talebesi.

HASAN

(Şayeste'ye) Otursana... Sen de otursana şu koltuğa sayın bayan.

CELİLE

Yoo, olmadı. Ona dadı diyeceksiniz. Ahmet'in dadısıdır o... Sizi de elinde büyüttü.

HASAN

Nasıl olur yahu, ben ilk defa görüyorum.

AYŞE

Canım anlayıver Hasso... Rol icabı işte...

HASAN

Ha ha, çaktım dalgayı... E dadı otur bakalım.

ŞEYESTE

Olmaz küçük bey. Hanımefendi burada iken ben oturamam...

HASAN

Oyun oynuyoruz oyun. Onunki de rol. Alma ciddiye işi...

ŞEYESTE

Aman hanımefendiciğim, ne biçim adam bu?

HASAN

Bak kartolaza, iyilik de yaramıyor... Ben ne biçim adammışım.

CELİLE

(Şayeste'ye) Otur otur dadı. (Şayeste yere diz çökerek oturur) Çocuklar sizinle biraz daha konuşmam lâzımgeliyor. Oğlumun hastalığı müddetince hayat çok değişti. Şimdi başka türlü yaşıyoruz. Başka türlü düşünüyoruz. Birbirimize başka türlü muamele ediyoruz. Halbuki matlup olan Ahmet'e eski muhitinde bulunduğu hissini vermektir. Evvelâ şunu söyleyeyim: Babanın yanında sigara içmek yok...

HASAN

Güç şey be... Sigara dumanı dokunuyor mu?

CELİLE

O sormadan bir şey söylenilmez. Fikir beyan edilmez. Sözü kesilmez.

HASAN

Yoo, geçti onun modası... Şimdi demokrasi var.

AYŞE

Hasso sus...

CELİLE

Sofrada otururken o kalkmadan kalkılmaz. Yanında iken ayak ayak üstüne atılmaz.

ŞEYESTE

Ona yalan söylenmez. Karşılık verilmez.

CELİLE

Onun yanında yüksek sesle gülünmez. Islık çalınmaz.

ŞEYESTE

Hattâ ona dik bakmamak bile münasiptir. En iyisi önüne bakmalı.

HASAN

Siz deli misiniz be, evlât rolü mü oynayacağız, yoksa sustalı maymun rolü mü?

AYŞE

Hasso...

HASAN

Fakat yapılacak şey değil istedikleri...

AYŞE

Mecburuz... Rol bu...

ŞEYESTE

Kapı yıkılıyor... Kapı... (Sağdan çıkar)

HASAN

Ayşe sen bunları bir tarafa yaz... Ben mümkün değil aklımda tutamam...

ONÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Hacı Fatinzade Ahmet, Şayeste)

AHMET

(Kapının dışundan) Bırak diyorum dadı, istirham ederim bırak, allasen bırak.

ŞEYESTE

(Kapının dışından) Olmaz küçük bey, dünyada olmaz. Yerler toz toprak içinde!

AHMET

(Sağdaki kapıdan gözükür. Bir elinde bir battaniye, öteki elinde bir ilâç şişesi vardır. Başını arkaya döndürerek) Gözlerimi açıp kendime geldiğim gündenberi ahteyledim. Ne zaman kısmet olur da evime avdet edersem, eğilip eşigini öpyemi diye! Çarşıdan veya komşudan gelmiyorum ki, ahretten geliyorum, ahretten... 8 senedir ecelle pençeleştim... Dur hele, sen tut şu şişeyi, al şu battaniyeyi... (Eğilerek cşiğı öper) Çok şükür bugünleri gördüğüme... (Sahneye girer) Çocuklarım... Valdem...

CELİLE

Evlâdım... Ahmedim... (Kucaklaşırlar)

ŞAYESTE

(Hasan ve Ayşe'ye) Haydi siz de... Durmayın!

HASAN

Ne yapacağız?

ŞAYESTE

Elini öpün... Boynuna sarılın!

HASAN

(Ayşe'ye) Haydi koş, işte öpüşmek fırsatı çıktı.

AYŞE

Babacığımı (Elini öper).

AHMET

Gel gel seni bir öpeyim. Hacı Fatinzadelerin melekissiyanesi nişaneli asaletimiz, vesilei sadetimiz... Berhüdar ol... (Kucaklaşırlar)

HASAN

(Şayeste'ye) Ne diyor?

ŞAYESTE

(Parmığı ile sus işareti yaparak) Haydi siz de...

HASAN

Babacığım...

AHMET

Koca herif, kıskandın mı? Gel bakayım söyle... (Kucaklaşırlar) Velihtım... Nuruaynım, sebebi iftiharım, benim halim, selim, şeci nevzadım...

HASAN

Yanıldınız, Nevzat değil, Feyyaz.

AHMET

Sen niye böyle kavruk kaldın yahu? Sanki 8 sene evvelinden daha da kısalmışsın... Bakışların bile değişmiş...

HASAN

(Arkasma bakarak Ayşe'ye) Dalgayı çaktı galiba...

AHMET

Ne dedin?

CELİLE

(Lâkırdıyı karıştırmak maksadıyla) Ahmet, Asuman için birşey söylemiyorsun.

AHMET

Farkındayım, farkındayım anne, 8 senede ne büyümüş, ne güzelleşmiş değil mi? Vallahi sokakta görsem tanımazdım. Gel gel seni bir daha öpeyim.

AYŞE

Babacığım. (Kucaklaşırlar)

HASAN

Fakat herif sululuk ediyor ha...

AHMET

Yüzüne bakmaya kıyamıyorum. Allah bağışlasın, tuh sana...

HASAN

(Ayeş'ye) İşte nihayet yüzüne tükürdüler...

AHMET

Şöyle uzak dur biraz... Seyredeyim seni... Yoo işte bu olmadı... Ayakların niye çıplak?... Kızım bütün hastalıklar ayakları üşütmekten gelir... Ayaklarını sıcak tut, başını serin derler. İnşallah ilk işim sana bir düzüne şöyle en alâsından Viktorya çorap almak olsun. Siyah mı, kurşuni mi istersin?

AYŞE

Siz bilirsiniz.

HASAN

Amma yabanî şey be... Bugün siyah veya kurşuni çorap var mı? Şimdi gel de (Elini arka cebine atar).

AYŞE

Hasso... (Hasan elini cebinden çıkar)

AHMET

Anne bunu pek kısacık da giydirmişsin... Kaç sene evvelinin elbiseleri bunlar... Demek çabucak boy attı. Yazık benim kızıma... Onu süslemek için hiç de özenmemişler... Dallı basmadan elbise mi olurmuş? Dur hele, ben yapacağımı bilirim... Bak sana ne atlaslar, ne canfesler, ne bürümcükler alacağım.

AYŞE

Teşekkür ederim babacığım.

HASAN

Bunlar da ne?

AHMET

Feyyaz konuşsana...

HASAN

Saygılarımı sunarım...

AHMET

Ne yaparsın?

CELİLE

Arzı hürmet ederim diyor.

AHMET

Türkçe söylesene oğlum... Mektepte mi öğrendin bu şekil arzı hürmeti.

HASAN

Hayır okulda...

AHMET

Sultaniye gidiyordun, bitirdin mi?

HASAN

Liseden çıktım, üniversiteye girdim...

AHMET

Nereden çıktın, nereye girdin?

CELİLE

Sultaniden darülfünuna diyor.

AHMET

Türkçe konuşsana oğlum... Hâkim olmak istiyordun, sabit misin kararında?

HASAN

Yargıç olacağım.

AHMET

Sakın ha dünyada müsaade etmem... Dalgıçlık en tehlikeli meslek... İşte bir çocuk babasız kalırsa böyle havaî olur... Oğlum düşünsene, bu işin sonu nedir?

HASAN

Yargıtay, yahut danıştay üyesi...

AHMET

(Celile'ye) Allah Allah... Deli olacağım. Anne nece söylüyor bu böyle?

HASAN

Bal gibi Türkçe...

AHMET

Ne ise konuşuruz... Çocuklar şöyle oturalım... A... A... nereden buldunuz bu berber iskemlelerini... Anne buradaki takım ne oldu?

CELİLE

Eskidi oğlum.

AHMET

Halbuki 8 sene evvel yepyeni idi... Bunlar insanı çeker mi? Döşemeci kumaştan amma da çalmış ha... Yarısı çıplak kalmış... Nasıl oturacağız bunlara?

CELİLE

Oğlum yeni takımlar hep böyle?

AHMET

Haydi canım, aldatmış herif sizi... Kaç para verdiniz bu natamam şeylere?

HASAN

Onlara natamam demiyorlar, kübik diyorlar.

AHMET

Kaç aldınız?

ŞAYESTE

Vallahi küçük bey, galiba 500 liraya...

AHMET

Çıldırdın mı dadı? Ne diyorsun?

ŞAYESTE

500 liraya diyorum.

CELİLE

Yok oğlum yok... Akli ermez onun hesaba... Ya yirmi, ya yirmibeş liraya...

HASAN

Ne kadar varsa getirin, hepsini alırım.

AHMET

Çok pahalı... Ne söylüyorsun anne? Yirmibeş liraya kenar semtlerde arsa alınır. Ben Feyyaz'ın sünnet düğününde 50 kişiye yemek verdim, hokkabaz ile, karagözü ile oğlumun altın saati ve bahşişler ile masraf 26 lira 45 kuruş tuttu. Bugün gibi aklımda.

HASAN

Tekrar sünnet olacağım geliyor...

AHMET

Ne yapalım, sağlık olsun... Anne, dadı siz ne kadar çökmüşsünüz. Sanki görüşmeyeli 8 sene değil, yirmi sene var... Hoş ben de öyleyim ya... Ben de çok çöktüm. 8 sene ateşler içinde kendimi bilmemişim... Aklım ermedi gitti bu benim hastalığa. Haklısınız, benim bütün işlerim de sizin üzerinize kaldı... Kolay mı... Yahu bu 8 senede memlekette, dünyada neler olmamış, Vay, vay vay... İnsan aptallaşıyor. Doktor hepsini anlattı... Amma güzel şeyler, iyi şeyler... Burası bile ne kadar değişmiş... Telefon almışsınız, memnun oldum. Lüzumlu şey... Fakat duvardaki kızkulesi resmini niye silirdiniz, halbuki çok güzeldi... Hatırlar mısın dadı, çocukken bir gün ikimiz birden bu merdivenden paldır

küldür nasıl yuvarlanmıştık. Amma kabahat benim
Çocukluk işte senin eteğinden çekiyordum.

ŞAYESTE

Yok küçük bey sersemlik bende idi. Boş bulunmu
tum.

AHMET

Senin ayağın incinmişti. Benim de dudağım yırtı
mıştı. Hâlâ yeri vardır! İşte şurada (Eliyle göstererek
ve sonra eline bakarak) A... Benim dudağım kanıy
galiba. Anne baksana...

CELİLE

Yok oğlum, rujdur. Öpüşürken kızından bulaşm
olacak.

AHMET

Ne ruju?

CELİLE

Kadınların dudaklarına sürdükleri boya...

AHMET

Kadınlar şimdi dudaklarına boya mı sürüyorlar
Pek tuhafıma gitti... Niçin?

CELİLE

Amma yaptın ha... Eskiden de yanaklarına pembe
lik, gözlerine sürme sürmezler mi idi?

AHMET

Ruj, ha... Kadınların dudak boyası... Öpüşünce
kıyor. Asuman, bunun bir sabiti yok mu?

AYŞE

Yok baba...

AHMET

Peki çıkınca ne yapıyorsunuz?

AYŞE

Tekrar sürüyoruz...

AHMET

Ya tekrar çıkarsa?

AYŞE

Tabii tekrar sürüyoruz.

AHMET

Kuzum siz dünyaya dudak boyamaya mı geldiniz
Allahaşkına... Başka işiniz yok mu?

CELİLE

(Şayeste'ye) Dadı, haydi demin söylediğimi yap...
(Şayeste soldan çıkar)

ONDÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra doktor Vecdi)

VECDİ

(Sağdan girerek) Bu samimî aile meclisine benim
de dahil olmama izin verir misiniz?

AHMET

Gel doktor gel, nerede kaldın? Sana taze haberle-

rim var. Kadınlar şimdi dudaklarını boyuyorlarmış... Hem de aşı boyasına benzer bir boya ile... Bana söylemiştin. Öpüşüyorlar çıkıyor, boyuyorlar, yemek yiyorlar lar çıkıyor, boyuyorlar. Su içiyorlar çıkıyor...

VECDİ

Boyuyorlar. Bunda şaşacak ne var?

AHMET

Hayır şaşmadım, fakat endişelendim... Bu boyanma merakı daha ilerlerse iş neye varacak diye düşünüyorum. Meselâ günün birinde ellerini boyayacaklar...

VECDİ

Merak etme, onu çoktan yapıyorlar... Manikür...

AHMET

Meselâ günün birinde ayaklarını boyayacaklar...

VECDİ

Onu da yapıyorlar, pedikür...

AHMET

Kuzum Allahını seversen kadınlar nerelerini boyamıyorlar?

VECDİ

Ahmet, evine ilk geldiğin dakikalarda konuşacak başka mevzu bulamadın mı? Bugün hepimiz için bayram günü... Çocukların, annen, dadın sana senelerce hasret kaldılar. Adamlarını gördün mü?

AHMET

Adamlarım... Sahi anne nerede onlar?

CELİLE

Geliyorlar oğlum. Dadın çağırmaya gitti.

AHMET

Aklıma gelmişken sorayım anne, şimdi gelirken gördük, komşu evden tanımadığımı bir kadın çıkıyordu. Yanında bir de çocuk vardı. Yine Hüsnü beyler oturuyorlar mı orada?

CELİLE

Hüsnü beyler... Ha... Onlar çok oldu çıkalı oradan.

AHMET

Peki, kimler oturuyor?

CELİLE

Vallahi bilmiyoruz...

AHMET

Nasıl olur yahu? İnsan komşusunu tanımaz mı? O hâlde hastalıklarına nasıl koşacaksınız, dertlerine nasıl ortak olacaksınız? Komşu hakkını unuttunuz mu? Doğrusu hiç beğenmedim.

CELİLE

Koca bebeğim benim...

ONBEŞİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ali, sonra Bayram, Neriman,
Halil, Mehmet)

ALİ

(Soldan girerek Ahmet'in ellerine sarılır) Muhterem efendim.

AHMET

Kim bu, tanıyamadım.

ALİ

Ben Ali, arabacı Durmuş'un oğlu...

AHMET

Ali mi, yok canım... 8 sene evvel Ali bacak kadar bir çocuktü. İmkânı yok.

CELİLE

Anlamadın mı canım... Durmuş'un ilk karısından da bir çocuğu vardı ya... Hani sonradan boşanmışlardı. Veli... Veli... İşte bu o... Biz Ali diyoruz. Ha Ali, ha Veli...

AHMET

Peki Ali ne oldu?

CELİLE

Sizlere ömür... Onun yerine bunu koyduk.

AHMET

Vah Alicik... Vah evlâdım... Doğrusu pek yandım.

VECDİ

Canım hep öleceğiz... Bırak şimdi kederlenmeyi...

AHMET

Amma anne biliyor musun, ne kadar da Ali'ye benziyor.

CELİLE

Tabii kardeş kardeşe benzemez mi?

AHMET

Benzemez ya... Bak Asuman ile Feyyaz'a... Birbirlerini andıran ne tarafları var?

AYŞE

Nasıl olur beybaba... Kim görse kardeş olduğumuzu anlıyor bizim.

HASAN

Bu gerçeği herkes uyguluyor.

AHMET

Ne oluyor, ne oluyor? Yahu bu çocuğun lâkırdılarını vallahi hiç anlamıyorum...

(Bayram ve Neriman girerler)

AHMET

Ooo, gel bakalım bahçıvan başı...

BAYRAM

Efendim, beyim, paşam. (Ellerine sarılır)

AHMET

Yok, dur dur yapma... Estağfurullah... Yahu sen de amma ihtiyarlamışsın be Bayram...

BAYRAM

Eh beyim nasıl çökmiyelim. Dile kolay bu kadar sen...

NERİMAN

Baba sıra ver de biz de el öpelim. Arkada daha gelecekler var. (Elini öper)

AHMET

Bu da kim? Neriman mı? Dur bakalım dur, o bu kadar büyük olmayacak... Benim bildiğim harbiumumi sıralarında doğdu.

CELİLE

Yok oğlum Trablus harbinden çok evveldi.

AHMET

Trablus harbi 1327 de bitti. 1326 da doğmuş diye-
lim. Ben hastaneye 1337 de girdim. 26 dan 37 ye ka-
dar 11 sene tutar. 8 sene de hastanede kaldım...

NERİMAN

Tamam ya işte, ben de şimdi 17 18 yaşlarındayım.

AYŞE

Tabii canım, görmüyor musunuz. süt kuzusu...

NERİMAN

Çeneni tutar mısın sen!

HASAN

(Arnavut şivesini taklit ederek) Hanımış kızım...
Neye yimeyorsun mamani!

NERİMAN

Züppe!

AHMET

Asuman, Feyyaz... Ne oluyorsunuz... Yok hiç hoş-
lanmam böyle lâubalilikten.

BAYRAM

Beyim biz arnavuduz. Yapımız iri olur. Hani ke-restemiz de sağlam.

AHMET

Ne ise Bayram ağa. Sen bana biraz bahçeden bah-set. Benim diktiğim malta eriği tuttu mu?

BAYRAM

Hangi malta eriği?

AHMET

Bunadın mı Bayram ağa, havuzun hizasında, du-varın dibinde...

(Bayram, Celile'ye bakar, Celile hayır işareti yapar)

BAYRAM

Tutmadı beyim. O yıl müthiş bir kış oldu. Dondu gitti fidancık...

AHMET

Onun yanındaki elma ne âlemde?

(Bayram, Celile'ye bakar, Celile başı ile hayır işareti yapar)

BAYRAM

Tutmadı beyim. O yaz zorlu sıcaklar oldu, kavrul-du gitti fidancık.

AHMET

Senin yamak ne vaziyette?

BAYRAM

Tutmadı beyim... O yıl rüzgârlar...

AHMET

Bayram, ağzından çıkanı kulâğın duyuyor mu?
Halil, Mehmet, Kâşif, Şayeste girerler) Oooo, buyurun
Halil kâhya, gel bakalım ahçıbaşı...

ALİ

(Gelenlere doğru yürüyerek) Öpün elini.

HALİL

Bir bu eksikti.

BAYRAM

Öpün bre.

(İkisi de Ahnet'in elini öperler)

AHMET

Teşekkür ederim... Eksik olmayın... Estağfurullah..
Biliyor musunuz, dünyada övünecek hiç bir şeyim ol-
masa Halil gibi bir kâhyaya, Mehmet gibi bir ahçıya
malik olmak bana yeter de artar bile. Şu Mehmet'i ele
alalım. Ne satarım, ne değişirim herifi... Sapına kadar
ahçıdır. Yüz metre mesafeden haliyle, etvariye» ben
ahçıyım diye bar bar bağırır.

MEHMET

Yok yok, affedersiniz.

BAYRAM

Nasıl affedersiniz bre!

AHMET

Öyledir ya. Yemin ederim ki anasının karnından
ahçı olarak dünyaya gelmiştir. Mutlaka babası da ahçı

idi. Hattâ babasının babası da ahçı idi. Sülâlece ahçı idiler.

MEHMET

Benim sülâlem...

BAYRAM

E, senin sülâlen...

MEHMET

Fakat müsaade edin... Zannettiğiniz gibi ben ahçı değilim...

AHMET

Tevazuu bırak Mehmet... Senin gibi ahçı bu şehirde değil bütün memlekette yoktur. Bir paşa mantısı yaparsın, bir aside yaparsın, bir keşkek yaparsın...

HASAN

(Ayşe'ye) Yemek mi bunlar? Aritmetik terimlerine benziyor.

AYŞE

Hasso sus...

AHMET

Senin midye böreğin, senin kol böreğin, senin bçh-ça böreğin yok mu, insan parmaklarını da beraber yer.. Gel buraya gel, yaklaş. Bir yemek listesi yapalım seninle bunlar duymasınlar. Önlerine gelince şaşırıp kalacaklar. Ver kulağını bana...

(Ahmet, Mehmet'le konuşurken Halil, Ayşe'yi bir işaretle kenara çeker, Neriman şüphelenerek yanlarına sokulur)

HALİL

(İşbulur) idarehanesinden geldin sen değil mi?

AYŞE

Evet, ne olacakmış?

HALİL

Sarı Ömer sana benden bahsetmiş olacak. Avukat Suphi ile haber göndermiştim.

AYŞE

Patron mu? Evet Halil isimli para babası bir herif senden bazı hizmetler isteyecekmiş, dedi. Sen misin o?

HALİL

Evet benim, ben... Bana bak kız, seni paraya gar-kederim... Nasıl, ha... İşine geliyor mu?

AYŞE

Yapılacak ne?..

HALİL

Çok zor şeyler değil... Evvelâ bu Ali'yi buradan at-tırmak...

AYŞE

Sonra...

HALİL

Sonra da şu deliyi geldiği yere göndermek...

AYŞE

Kelay dediğin bunlar mı? Ayol çıldırdın mı, ben nasıl yaparım dediklerini?

HALİL

Sana öğreteceğim. Yol göstereceğim... Düşün, yalnız son iki işi yapacaksın. Sonra bütün ömrünce rahat.. Birazdan bahçede buluşalım.

AHMET

Anladın ya Mehmet, göreyim seni... Bütün maharetini göster... Ulan ne güzel kokuyorsun sen be... Kadın gibi koku sürmüştün... Eskiden yalnız yağ kokardın. Yanına yaklaşılmazdı. Halil... Halil nerede? Ne yapıyorsun orada? Kızıma ne söylüyorsun?

HALİL

Hiç... Hiç efendim... Konuşuyorduk...

AHMET

Bana bir kaç paket sigara aldır.

HALİL

Aldırayım. Ne sigarası istersiniz?

AHMET

Bunadın mı Halil?... Tatlı sert içtiğini bilmiyor musun?

HALİL

Şimdi öyle sigara yok.

AHMET

Peki âlüyülâlâ olsun...

HALİL

O da yok.

AHMET

Ya ne var?

HALİL

Kokulu var... Yeni harman var. Sipahi var. Büyük kulüp var.

AHMET

Sigaralara da ne olmuş böyle?.. Aldır birisinden işte.

VECDİ

Al Ahmet, şimdilik benim sigaramdan iç...

ONALTINCIN MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem, Kâşif, Şayeste)

(Ethem, Kâşif, Şayeste soldan girerler)

AHMET

Vay Kâşif... Oooo işte Ethem de çıkageldi. Ben de şimdi sizleri sormaya hazırlanıyordum.

ETHEM

Efendiciğim... (Ellerine sarılır)

AHMET

Estağfurullah...

KÂŞİF

Hoş geldiniz...

AHMET

(Taklidini yaparak) Hoş geldiniz... Tavlayı iyi öğ-

rendin mi bari? Gözüme girmek için yenilmek yok ha...
8 senedir kim bilir ne hikâyeler biriktirmişsindir. Her
yeni hikâyeye bir çil çeyrek... Nasıl fit misin?

HASAN

Çil çeyrek de ne demek?

ALİ

Cevap versene Kâşif efendi.

KÂŞİF

Tabii tabii... Bayım...

AHMET

E, Ethem ne var ne yok bakalım?..

ETHEM

Size kavuştum dünyalar benim oldu efendiciğim...
Bir de karıma kavuşsaydım.

AHMET

Karına mı?.. Ay sen evlendin mi?

ETHEM

Evet efendiciğim...

AHMET

Peki karına ne oldu?

ETHEM

Kayboldu.

AHMET

Kayıp mı oldu?

ETHEM

Günlerden pazartesi idi... Henüz kahvaltı etmiştik.

CELİLE

Ethem efendi, şimdi bu hikâyenin sırası değil.

VECDİ

Tabii değil... Canım, başka konuşacak şey yok mu?

AHMET

Durun yahu. Anlayalım bakalım. Karını çok mu seviyordun Ethem?

ETHEM

Pek çok efendiciğim...

AHMET

Güzel mi idi?

ETHEM

Güzel de söz mü, dünyalar güzeli...

AHMET

Sarışın mı idi, esmer mi?

ETHEM

(Ayşe'yi göstererek) Tıpkı ona benziyordu

AHMET

Anneme mi?

ETHEM

Hayır efendiciğim.

AHMET

Dadıma mı?

ETHEM

Değil, ne münasebet?

AHMET

Anlamadım... Asuman'a mı?

ETHEM

Tıpkısı...

AHMET

Garip şey... Amma benzetiş ha... Sakın o olmasın.

ETHEM

Ben de şüpheleniyorum efendiciğim... Fakat inkâr ediyor...

AYŞE

A a... Bu da nasıl lâkırdı?

AHMET

(Celile'ye) Anne, ne olmuş Ethem'e?...

CELİLE

Mazur gör oğlum. Rahatsız biraz...

ETHEM

Efendiciğim, bakın anlatayım...

AHMET

Çocuklar saat kaç?

HALİL

(Saatına bakarak) On ikiye geliyor...

AHMET

Ne on ikisi... Daha öğle bile olmadı. Akşama yıl var.

CELİLE

Oğlum ezani değil, zevali saat kullanıyoruz artık...

AHMET

Yahu 8 sene içinde siz neler yapmamışsınız... Her şeyin cahili kaldım.

VECDİ

Ahmet izin ver de ben artık gideyim.

AHMET

Nereye? Dünyada olmaz Doktor... Beni böyle bırakıp gidecek misin?

VECDİ

Seninle bu bahsi konuşmuştuk Ahmet. Bütün hastane bana bakıyor.

AHMET

Fakat hiç olmazsa bir kaç gün... Yürümeğe yeni başlamış çocuklar gibiyim... İçimde hep düşeceğim korkusu var. Hiç olmazsa 24 saat kal...

VECDİ

Canım Ahmet, telefon elinin altında... İstedğin dakikada beni karşında bulacaksın. Numaram 84422... Haydi tecrübe et... On saniye bile sürmez... Aç telefonu.

AHMET

Doktor, numara kaçtı?

VECDİ

84422...

AHMET

A... Bakın telefon dü t ediyor...

VECDİ

Ahmet, telefon...

AHMET

Dur doktor, dur... Matmazel dü tü bırak da şimdi bana 84422 yi ver... Seninle de anlaşılamayacak mıyız? Kes şu dü tü be... Bana istediğ im numarayı verecek misin? Dü t sana... Ver şikâyet kalemini bana. Şikâyet kalemini istiyorum... Dü t ne imiş görürsün bak. Şikâyetçiyim... Şikâyetçiyim ben...

(P E R D E)

İKİNCİ PERDE

(Aynı doktor. Vakit gece)

BİRİNCİ MECLİS

(Ahmet Ayşe, Celile, Hasan, Şayeste... Ayşe'nin arkasında ince bir yün ceket vardır. Ahmet ile Ayşe kanapede yanyanadırlar. Celile ve Hasan koltuklarda otururlar. Şayeste Celile'nin yanına, yere diz çökmüştür)

AHMET

(Dizlerinin üzerindeki alfabeye bakarak ve parmağı ile kelimeleri takip ederek okur) Tut... Tut... At!... At... At... Tut! (Sahifeyi çevirerek) Uyu uyu, yat uyu... Sahi yahu uykumuz geldi. Halbuki bir de Kâşif'le kahveye çıkmayı kurmuştum.

HASAN

Ne kahvesi!

AHMET

Ne kahvesi olacak, mahalle kahvesi...

HASAN

O kokmuş sosyal gelenekleri biz çoktan ortadan kaldırdık.

AHMET

Mahalle kahvesinin adı şimdi sosyal gelenek mi oldu? Peki mahalle kahvesi yok da ne var?

HASAN

Barlar var, içkili gazinolar var, dansingler var...

AYŞE

Haydi şimdi biraz da yazalım baba, alın kâğıt kalem!

AHMET

(Masanın üzerinden alarak) Söyle bakalım.

AYŞE

Plaj.

AHMET

Ne demek o?

CELİLE

Deniz hamamı demek oğlum.

AHMET

Ya, Pi... Lâj...

AYŞE

Oje...

AHMET

Ne demek o?

CELİLE

Kına... Kına...

AHMET

Ha Oje...

AYŞE

Rimel... Sütyen... Sveter...

AHMET

Yahu ben bunların imlâlarını öğreneceğime evvelâ mânalarını öğrensem daha iyi olacak. Rimel ne demek?

CELİLE

Sürme demek oğlum. Sürmenin bugünkü şekli!

AHMET

Peki... Ri... Mel...

AYŞE

Bigudi...

AHMET

Bana bak Asuman, sen bana gâvurca mı öğretiyorsun, yoksa yeni harfleri mi?

HASAN

En iyisi ben söyleyim de yazın. Hiç olmazsa öz Türkçe yazmış olursunuz.

AHMET

Teşekkür ederim.

CELİLE

Dadı kapı çalınıyor. Tuhaf şey bu saatta kim gelebilir? Bak bakalım.

(Şayeste sağdan çıkar)

HASAN

Yazın... Yazın...

AHMET

Ne demek o?

HASAN

Nasıl ne demek? Yazmaya başlayın demek.

AHMET

Peki hani öztürkçe söyleyecektin ya... İnsanı şaşırtmasana...

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Şayeste, Vicdan, Mustafa)

(Dışardan Vicdan'ın sesi: «Kim demiş? Benim burası kızımın evi... Çekil kenara acıze, vallahi fena yaparım!»)

AHMET

Ne oluyor?

(Şayeste, Vicdan, Mustafa kapıda gözüktüler. Mustafa külhanbey kılıklıdır. Vicdan pek adi giyimiş ve yaşına rağmen çok boyanmıştır. Şayeste hâlâ önlerine geçip içeriye girmelerine mani olmaya çabalamaktadır)

ŞAYESTE

Hayır hanımcığım içeriye giremezsiniz. Meliha hanım burada yok.

VİCDAN

Saçmalama. Evini bırakıp da nereye gidermiş? Yol ver de geçeyim. Bunak bunak söylenme! Benim kızım o ayol. Yabancım değil. Dışarıda ise beklerim gelir.

MUSTAFA

Öyle ya bekleriz gelir. Yol ver hanım teyze!

ŞAYESTE

Hayır hayır, Meliha hanım gelmiyecek.

VİCDAN

Aaa, vallahi bu kadın çıldırmış. Yoksa sana tembih mi etti? Annem gelirse içeri alma mı dedi?

ŞAYESTE

Hayır, öyle bir şey söylemedi.

VİCDAN

Edepsizin zoruna bak, o halde ne diye dırlanıyor-sun?

ŞAYESTE

Hanım lâkırdı anlamaz mısın sen? Meliha hanım burada yok, gelmiyecek diyorum. Hâlâ ne tutturup duruyorsun. Haydi bakalım dışarı.

VİCDAN

Şuradan şuraya gitmem, bunlar kaçırmışlar. Ayol kimi nereden kovuyorsunuz? Topunuza metelik vermem. Yangın oldu, evim yandı. Oğlumla sokakta kaldık. Kızımın evi dururken viranede yatacak değilim ya... Vallahi şimdi adam öldürüyorlar diye bağırır, mahalleliyi başınıza toplarım.

MUSTAFA

Yapar mı yapar, sakın üstüne varmayın!

AHMET

Dadı, mani olmayın gelsinler. Anlayalım bakalım işi.

CELİLE

Bırak oğlum alâkadar olma. Bu kadını tanırım. Kızım diye tutturmuş gider. Kızı falan yok.

VİCDAN

Ay, ay, ay, şimdi de beni deli yapıp çıktılar. Hükûmet var, kanun var. Vallahi topunuzu dâva ederim. Hem siz kim oluyorsunuz bakayım?

MUSTAFA

Nüfusunuzu görelim. Ana karnenizi, ekmek karnesini çay, kahve kuponlarını görelim.

AHMET

Anlaşıldı... Yalnız birisi değil... İkisi de... Ana karne ne demek? Çay, kahve kuponu ne oluyor? Hanım beni dinle, bu işte yanlışlık var. Burası senin evin değil...

VİCDAN

Tabii benim evim değil, kızımın evi.

MUSTAFA

Benim de ablamın evi.

HASAN

Ne münasebet canım, hiç bir ilgisi yok.

MUSTAFA

Sen karışma ulan... Bobstil sen de...

AHMET

(Hasan'a) Küfür mü ediyor? (Mustafa'ya) Sözünü iade ederim. Bobstil sensin! (Vıcdan'a) Kızımın evi, kızımın evi diye tutturmuşsun, peki kızın kim? Adı ne?

VİCDAN

(Mustafa'ya) İmtihan ediyor. (Ahmet'e) Kızımın adı Meliha.

AHMET

Kiminle evli?

VİCDAN

(Mustafa'ya) Akli sıra beni mantepsiye bastırarak. (Ahmet'e) Benim kızım evli değil... Bir avukatla metres oturuyor, metres.

AHMET

Sahi anne bunlar deli... Bir ana, kızı için böyle söyler mi?

MUSTAFA

Bak bunda haklısın birader. Kaltağı kaç kere öldüresiye döğdüm.

VİCDAN

Niye haklı oluyormuş? Kapatma demedim ki. Metres dedim... Erkek kâtibiadilden senet verdi. Çarşaf kadar senet.

AHMET

Bana bak hanım, burası senin kızının evi de değil!

VİCDAN

Ya kimin evi?

AHMET

Benim evim. Adım Ahmet. Hacı Fatinzade... İşte annem... Celile hanım. İşte çocuklarım... İşte dadım...

VİCDAN

Ben Serezli Vicdan. Dünya âlem tanır. İşte oğlum Mustafa... Bir de kızım var. Bu evin sahibesi Meliha...

AHMET

Peki ne olacak?

VİCDAN

Yürüyün karakola gidelim, komiser efendi davayı halletsin.

AHMET

Bu saatta mı? Hem ben niçin gideyim?

CELİLE

Durun canım sabah ola hayrola... Her şey hâledilir. Hanımla oğlunu bu gece bizde misafir ederiz.

AHMET

Ha bakın bu olur. Tanrı misafiri... Dadı bir oda göster... Yere bir yatak ser... Karınları açsa yemek yesinler.

VİCDAN

Hah şöyle, Mustafa bavulları aç... Terliklerimi ver. Penuarımı çıkar... Evimde de elbise ile dünyada dolaşamam... (Soyunmaya başlar)

ŞAYESTE

Haydi hanımcığım yürü odanda soyunursun...

VİCDAN

Canım benim yabancım değilsiniz... Artık sizden de sıkılacak değilim ya...

ŞAYESTE

Olmaz büyük hanımcığım, yürü...

VİCDAN

Büyük hanım mı? A a kızın yerindeki kadına büyük hanım demeğe utanmıyor musun?

HASAN

Büyük hanım değil canım, yanlış söyledi. Küçük hanım...

VİCDAN

Mustafa arkadaş ol şu delikanlı ile... Hoşuma gidiyor.

ŞAYESTE

Haydi buyurun çıkalım.

VİCDAN

Ha bakın söyleyeyim sabahları geç kalkarım. Fazla gürültü etmeyin, uykum hafiftir, çabuk uyanırım...

MUSTAFA

Hani bir de uykusu başına sıçradı mı, mahalleyi birbirine katar.

VİCDAN

Ben yattıktan sonra kızım gelirse uyandırmayın. Sabah görüşürüz. Yalnız mes'eleyi anlatın «Ananın Kocamustafapaşa'daki evi yanmış» deyin.

ŞAYESTE

Peki hanımcığım söyleriz...

VİCDAN

Haydi gidelim Mustafa! Bonnüi bayanlar, baylar...
Oğlum Mustafa sen de söylesene...

MUSTAFA

Bonnüi hanım ablalar, bonnüi bey ağabey, bonnüi
bobstil...

AHMET

Güle güle... Allah rahatlık versin...

(Şayeste önde, Vicdan arkasında, bavullarla
Mustafa en arkada merdivenden ikinci kata
çıkarlar)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Ahmet, Celile, Ayşe, Hasan)

AHMET

Ne tuhaf kadın... Zavallı... Sahi anne deli mi bu?

CELİLE

Halinden belli değil mi oğlum... Hep tanırız... Deli
Vicdan derler. Değil mi Asuman?

AYŞE

Evet... Evet...

AHMET

Haydi çocuklar yatalım artık... Bu elbisenin içinde de pek sıkıldım. Peki yani ben şimdi şöyle püfür püfür entarimi giyip takkemi başıma koyup köşeye kuru-

lamıyacak mıyım? Sosyal gelenekler kaldırıldı ise entari ile hırka da kaldırılmadı ya...

CELİLE

Oğlum pijamaların var ya!

AHMET

Basmadan ceket pantolon değil mi? Feyyaz'ın süne düğününde limoncu oğlunun çırağı giymişti. Ne yapalım? Ben yatıyorum artık. Midem de pek dolu amma... Biliyor musunuz Mehmet'in yemeklerinden hiç bir şey anlamıyorum... Benim ağzımın tadı yok zahir...

HASAN

Yok yemekler bir hayli aynasızdı ya... Onun için ahçıbaşı ile Kâşif efendi dışarıda yiyorlar.

AHMET

Haydi Allah rahatlık versin!

CELİLE

Ben de geliyorum oğlum.

HASAN

Ben de...

AYŞE

Ben biraz daha oturacağım... Azıcık kitap okurum.

AHMET

Fakat Asuman geceleyin okumak en zararlı şey...

AYŞE

Uykum yok baba

AHMET

Sen bilirsin... Gelirken elektriği söndürmeyi unutma...

AYŞE

Şimdiden söndürelim. Masanın üzerindeki lâmba hana kâfi!

(Celile salonun elektriğini söndürür. Yalnız masanın üzerindeki lâmba açık kalır. Ahmet, Celile, Hasan merdivenden çıkarlar. Ayşe koltuğa oturarak masanın üzerinden aldığı bir kitabı okumaya başlar. Elinde madenî bir kâğıt keseceği vardır)

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Ayşe, Neriman)

(Neriman soldan girerek merdivene doğru yürür)

AYŞE

Nereye?

NERİMAN

Sana ne?

AYŞE

Ayol gece vakti koskoca konakta tek başına dolaşmaya korkmuyor musun?

NERİMAN

Neye korkacakmışım?

AYŞE

15 yaşında olduğunu söylüyordun. 15 yaşındaki

genç kızlar benim bildiğim geceleyin kendi odalarında bile korkarlar.

NERİMAN

Ben korkmayan cinstenim... Hem bana bak, ne uğraşıp duruyorsun benimle?

AYŞE

Asıl benimle uğraşan sensin.

NERİMAN

Ne yaptım ki?

AYŞE

Haydi haydi aptal yerine koyma beni... Mütemadiyen peşimde geziyorsun. Beni gözetliyorsun. Hattâ belki şimdi bile o maksatla buraya geldin...

NERİMAN

Vallahi değil... Babamın sırtı ağrıyor. Büyük hanımdan tentürdiyot isteyecektim. İstersen dönerken öbür merdivenden inerim...

AYŞE

İyi edersin... Zorla değil ya sinirime dokunuyorsun.

NERİMAN

Asıl benim sinirime dokunan sensin?

AYŞE

Niçin, Ali'yi kıskanıyor musun?

NERİMAN

Haydi oradan... Ali senin gibilere dönüp bakmaz bile...

AYŞE

Aptal bu söylediğine kendin de inanmıyorsun. Öyle olsa beni rahat bırakırdın.

NERİMAN

Yani inanmıyorum da ne zannediyorum?...

AYŞE

Ali'nin benim için yanıp tutuştuğunu...

NERİMAN

Ali senin için yanıp tutuşuyor mu?

AYŞE

Hem de nasıl...

NERİMAN

Acırım...

AYŞE

Kendine mi?

NERİMAN

Ali koskoca avukat... Ben bir bahçıvan kızıyım. Ne umabilirim?

AYŞE

O hâlde kime acırsın?

NERİMAN

Ali'ye.

AYŞE

Niçin, çirkin miyim? Sakat mıyım? Hastalıklı mıyım?

NERİMAN

Tam tersine... Doğrusunu itiraf etmek lâzım gelirse âfetler kadar güzelsin.

AYŞE

Ya!

NERİMAN

Dal gibi incesin. Şıksın, civeleksin... Edalısın.

AYŞE

Yok canım mübalâğa ediyorsun.

NERİMAN

Susarken hüsnün nurlar saçıyor, konuşurken ağzından inciler dökülüyor. Sana bakmaya doyamıyorum. Babam dedi ki...

AYŞE

Ne dedi?

NERİMAN

Kızım Neriman dedi, nerede sen, nerede o, dedi. Mücevherle çakıлтаşı yanyana durmaz... Sakın ona sokulma dedi...

AYŞE

Bak Arnavut'a, ince ruhlu imiş... Bana ne zararın var canım? Sokulursan ne olurmuş?

NERİMAN

Babam dedi ki kızım ahlâkın bozulur, namusun iki paralık olur, dedi.

AYŞE

Terbiyesiz...

(Neriman merdivenden çıkar)

BEŞİNCİ MECLİS

(Ayşe, Halil)

HALİL

(Soldan girerek) Ne haber var?

AYŞE

(Saatına bakarak) Ali şimdi gelecek.

HALİL

Bana bak, soğukkanlı ol... Tereddüt etme, acıma, korkma!

AYŞE

Hayır hayır ne acıyacağım, ne korkacağım.

HALİL

Düşün ki sana kimse acımadı... Bütün hayatın mahvoldu.

(Neriman merdivende görünür. Durup dinler)

AYŞE

Evet, doğru...

HALİL

Kimse senin kalbini, kimse senin şerefini düşünmedi...

AYŞE

Düşünmedi...

HALİL

Bir gecede herşey olup bitecek. Kurtulacaksın. Diş çektirir gibi bir şey... Bütün borçlarını ödeyeceğim. Üstelik eline iki bin lira da para vereceğim... Hattâ üç bin lira da veririm.

AYŞE

Öteki iş de mi bu gece olacak? Yarın geceye bırak-sak...

HALİL

Hayır hayır... Kestirip atmalı...

AYŞE

Biliyor musun Ali'ye değil de bu adama acıyorum. Ali bu evden kovulsa da nihayet pek büyük bir felâketle karşılaşmış sayılmaz. Fakat öteki... Onu tekrar tımarhaneye kapattırmak... Gördüğü rüyaya kanmadan... Güzel rüyalar zaten hiç bir zaman uzun sürmezler.

HALİL

Kız, sen iyi olmuş deli gördün mü hiç?... Nasıl olsa çıldıracak o. Bu akıllanışı muvakkat... Ha beş gün evvel, ha beş gün sonra... Biz yalnız işi çabuklaştırmış olacağız. Bu da pek büyük vebâl sayılmaz. Zaten akli başında yaşayıp da ne olacak? Nasıl yaşayacak? Her şeyini kaybetmiş bir adam... Serveti yok, çocukları yok, evi yok... Çırıl çıplak... Bunları günün birinde öğrenirse sen aklını muhafaza edebileceğini sanır mısın? Hem sana mı düştü bunun tasası... Merhamet, insaf, vicdan.

Rahat etmek, muvaffak olmak, servet kazanmak için bunları bir tarafa atmalı... Bugüne kadar merhametli oldun, insafli oldun, vicdanlı oldun da ne gördün? Bugün gençsin, güzelsin, hoşâ gidiyorsun... Bir de ihtiyarlığını düşün... Şimdi bir paçavra muamelesi ediyorlar. Yarın süprüntü kadar da ehemmiyet vermiyecekler... İstersen bırakalım. Ben bu işten vazgeçiyorum.

AYŞE

Yok, hayır ben vazgeçmiyorum.

HALİL

Çarşafı hazırladım... Çantayı hazırladım... Hepsi odanda... Tıpkı o zamanki gibi... Yüzünü pek gösterme... Yalnız dediğim gibi Rum şivesiyle üç cümle söyleyeceksin. Rum'du onun karısı, İslâm olmuştu. Adı Fatma idi. Vak'a bir gece yarısı oldu. Kadın kaçtı ve herif çıldırdı. Evvelâ «bıktım artık senden... Sevdiğimle yaşayacağım» diyeceksin... O «nereye gidiyorsun?» diye soracak «komşumuz yağ tüccarı Vasilâkiye» diyeceksin. «Çocuklarını kime bırakıyorsun deyince de «sana bırakıyorum ne istersen yap» cevabını vereceksin ve herif mutlaka yine çıldıracak... Söyle bakalım.

AYŞE

(Rum şivesiyle) Bıktım artık senden... Sevdiğimle yaşıyacağım.

HALİL

Nereye gidiyorsun?

AYŞE

Komşumuz yağ tüccarı Vasilâki'ye...

HALİL

Çocuklarını kime bırakıyorsun?

AYŞE

Sana bırakıyorum. Ne istersen yap...

HALİL

Tamam... Çok güzel, yalnız bu cümlelerin sırasına dikkat etmelisin! O ne cevap verirse versin, isterse hiç cevap vermesin, sen arkası arkasına bunları söylemelisin... Yatak odasına kadar git... Kapıyı vur, hiç söz söylemeden onu aşağıya, buraya çağır... Konuşma burada geçti... Haydi artık gidiyorum ben. Metin ol...

AYŞE

Metinim...

(Halil soldan çıkar. Ayşe tekrar kitap okumaya başlar, Neriman olduğu yerdedir)

ALTINCI MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ali)

ALİ

(Soldan girerek) Beni çağırmıştınız. İşte geldim...

AYŞE

Nihayet geldin ha... Oh bilsen ne kadar çok bekledim... Her dakika bana bir saat kadar uzun geldi.

ALİ

Fakat 11 de demiştiniz... İşte saat tam 11.

AYŞE

Otursana Ali... Şöyle yanıma otur... Fakat daha evvel (soldaki kapıyı işaretle) şu kapıyı kilitle...

ALİ

Niçin?

AYŞE

Kimse bizi rahatsız etmesin. Haydi kilitle diyorum. Anahtarı bana ver... Emin olayım...

ALİ

Fakat hiç bir şey anlamıyorum...

AYŞE

Oh, zaten anlasaydın, gözlerini açıp biraz etrafına bakınmış olsaydın bana bu kadar ıztırap vermezdin.

ALİ

Ben mi size ıztırap verdim. Pek müteessirim... Ne yaptım?

AYŞE

Haydi kapıyı kilitle...

ALİ

Peki dediğiniz olsun. (Kapıyı kilitle).

AYŞE

Anahtarı bana ver.

ALİ

Tuhaf şey, buyurun.

AYŞE

(Anahtarı göğsüne atarak) Ali şimdi gel şöyle yanıma otur. Hayır olmadı, daha yanıma... sokul... Kulağını bana ver... Sen ne anlayışsız insansın... Ruh nedir, kalb nedir, sevgi nedir bilmez misin? Hiç bana dikkat etmedin mi? Bakışlarım sana bir şey söylemedi mi? Seninle karşılaşınca kalbimin nasıl attığını, yüzümün nasıl kızardığını, nasıl şaşaladığımı, bocaladığımı perisan olduğumu farketmedin mi?

ALİ

Bana söyleyeceğiniz mühim şeyler bunlar mı idi? Vallahi lâtife ediyorsunuz.

AYŞE

Lâtife... Ben ıztırap çekiyorum, kederimden, yeisimden kahroluyorum, sen lâtife diyorsun. Zaten günün birinde kafama bir tabanca sıkarsam yine yok canım. lâtife ediyor diyeceksin. Ali seni çıldırasıya seviyorum.

ALİ

Fakat durun, müsaade edin, şakanın bu derecesi biraz fazla... Daha karşılaşalı bir hafta ancak oldu.

AYŞE

Bir hafta mı? Bana bir asır kadar uzun geliyor. Bir yıldırım darbesi yedim. Gözlerim kamaştı. Senden başka hiç bir şey göremez, hiç bir şey düşünemez oldum. Gözlerimde senin hâyâlin, gönlümde senin hatıran, kulaklarımda sesin, dilimde ismin, burnumda kokun..

ALİ

Kokumu da nereden biliyorsunuz?

AYŞE

Ali.

ALİ

Efendim!

AYŞE

Ne güzel «efendim» diyorsun. Ne mütenasip ellerin var... Ya gözlerinin güzelliği... Of işte yine kan başıma çıkıyor. Bunalıyorum... (Arkasındaki yün ceketini çıkarır) Sen de ceketini çıkarsana Ali...

ALİ

Fakat ben sıcaklamıyorum...

AYŞE

Zararı yok, çıkar çıkar, daha serbest olursun.

ALİ

Kâfi derecede serbestim..

AYŞE

Genç kız gibi nazlanma... Çıkar diyorum, çıkar. Yoksa utanıyor musun, daha doğrusu korkuyor musun?

ALİ

Neden korkacağım. (Ceketini çıkarır).

AYŞE

Korkmuyorsan boyunbağını da çöz...

ALİ

Çözerim. (Çözer).

AYŞE

Ne parlak, ne ince saçların var... Böyle saçlara bayılırım... Şeytan diyor ki onları karıştır, çek kopar.. (Ali'nin saçlarını karıştırır).

ALİ

Müsaade edin. Siz...

AYŞE

E ben? Ben de daha soyunayım mı istiyorsun? Fakat, bu seninki münasebetsizlik...

ALİ

Hayır canım durun ben öyle bir şey söylemedim.

AYŞE

Esasen senin buraya fena maksatla geldiğini sezmiştim.

ALİ

Ben mi fena maksatla geldim? Ne diyorsunuz?

AYŞE

Yanıma yaklaşma... Şimdi bağırırım...

ALİ

Siz deli misiniz kuzum? Yanınıza yaklaşan kim?

AYŞE

Ellerinizi çekin... Çekin diyorum...

ALİ

Ellerim... Fakat benim ellerim burada. Aramızda iki metre mesafe var! Rüya mı görüyorsunuz siz?

AYŞE

(Ayğa fırlar, saçlarını dağıtır, göğsünü açar, bağıırır) Irz düşmanı var, namus düşmanı var, imdat!

ALİ

Susun, susun diyorum... Çıldırdınız mı? Bu oyun beni mahveder... (Elbiselerini kapar, soldaki kapıya saldırır, açamayınca Ayşe'ye hücum eder) Anahtarı ver, kahpe...

AYŞE

Alçak herif, efendinin kızına göz koymuştun, emeline muvaffak olamayınca şimdi onu öldürecek misin? İmdat... Yetişin, ölüyorum...

NERİMAN

(Merdivenden iner, masanın üstünden kâğıt keseceği alarak Ayşe'ye) Babam bana o kadının yanına yaklaşma dedi amma sen de anlıyorsun ya mümkün olmayacak... Anahtarı ver... (Kâğıt bıçağını Ayşe'nin göğsüne dayayarak) Babamın ölüsünü göreyim ki gözümü kırpmadan ciğerlerini delirim... Anahtarı ver!

AYŞE

Can kurtaran yok mu? İmdat...

NERİMAN

(Merdivene doğru aynı şekilde bağırarak) Can kurtaran yok mu? İmdat... (Ayşe'ye) Anahtarı ver!... Ölümün elimden olacak... Dikkat! Bıçak giriyor.

AYŞE

(Anahtarı verir) Öldüm. bittim. mahvoldum...

NERİMAN

Öldüm, bittim, mahvoldum... (Ali'ye anahtarını atarak) Haydi sıvış. Önüne gelen kadının davetini kabul eder misin? Sulu sersem...

(Ali kapıyı açarak kaçar)

NERİMAN

(Saçlarını karıştırarak ve göğsünü açarak) Irz düşmanı var, namus düşmanı var, imdat...

AYŞE

Dur canım ne oluyorsun? Partiyi kaybettim. Etrafı beyhude telâşa verme...

NERİMAN

(Merdivene) Alçak herif, efendinin kızına göz koymuştun, emeline muvaffak olamayınca şimdi onu öldürecek misin?... İmdat yetişin... Ölüyorum.

AYŞE

Sen deli misin kuzum?...

NERİMAN

Ellerinizi çekin... Çekin diyorum... (Ayşe'nin boğazına sarılarak) Haydi sen de tekrarla... Geliyorlar. Eğer benim söylediklerimden başka birşey söylecek olursan her şeyi açığa vururum.

AYŞE

Ellerinizi çekin... Çekin diyorum...

YEDİNCİ MECLİS

(Neriman, Ayşe, Ahmet, Celile, Şayeste, Halil)

(Merdivende koşuşmalar... Pijama ile Ahmet, gecelik kıyafetiyle Celile, Şayeste inerler, soldan Halil girer)

AHMET

Ne var, ne oluyor? Asuman... Neriman...

NERİMAN

(Ayşe'nin boğazını sınıksı tutarak ve aldırmayarak) Haydi, tekrarla... Daha heyecanlı olsun... Daha fazla korkmuş görünün... Öyle salata satar gibi imdat çağırılmaz... Düşünün ki ölüm burnunuzun ucundadır. Bakın böyle... (Ayşe ile vaziyet değiştirerek, mübalâğalı, teatrâl) Alçak herif... Efendinin kızına göz koymuş-tun, emeline muvaffak olamayınca şimdi onu öldürecek misin? (Tekrar eski vaziyeti alarak) Haydi başlayın!

AHMET

Yahu çıldırdınız mı? Bu ne hâl? (Aralarına girerek) Ayrılın bakayım... Bu nedir?

NERİMAN

«Karamanın koyunu»ndan bir meclis...

AHMET

Ne meclisi?

NERİMAN

Ben Adapazarı halkevi gösteri kolu başkan yardımcısıyım.

AHMET

Efendim! Adapazarı halkının nesisin?

NERİMAN

Halkevi gösteri kolu başkan yardımcısıyım dedim.

AHMET

Canım insanı çıldırtmayın, benim anlayacağım gibi konuşun. Asuman sen söyle...

AYŞE

Hiç baba, prova yapıyorduk.

AHMET

Ne provası?...

AYŞE

«Karamanın koyunu»ndan bir meclis...

AHMET

Aman Allah karşıma alıp konuşacak, bir akıllı insan yok mu? Söyle dili dilime uygun, akli aklıma denk bir kişi bulamıyacak mıyım yarabbi?... Sözü anlaşılır, hareketi makul, mantıkî, muhakemesi mevcut... Anne ne yapıyorlarmış sen anladın mı?

ŞAYESTE

Oyun oynuyorlarmış küçük bey, oyun...

AHMET

Haydi canım bunak bunak söylenme... İmdat diye bağıyorlardı be. Duymadın mı? Şu kıyafetlerine baksana... Evet bir oyun var, bir oyun var, fakat ben

anlayamıyorum, hepiniz benden bir şeyler saklıyorsunuz.

CELİLE

Ne saklıyacağız oğlum? Bu, senin kendi vehimin... Canım darülbedayi unuttun mu? Kel Hasan'ı hatırlamıyor musun?

AHMET

E...

CELİLE

İşte onların oyunları gibi oyun...

AHMET

Haaaaa... Hay Allah müstahakkınızı vermesin... Demek tiyatroculuk oynuyorsunuz ha...

NERİMAN

Tabii. Tiyatroculuk...

AHMET

Asuman.

AYŞE

Tabii baba...

AHMET

Oyun içinde oyun... Vallahi pek şaştım bu işe... İyi amma kızlar bu saatta... Canım gündüzler torbaya mı girdi?... Herkesi tatlı uykusundan uyandırıp yüreğini ağzına getirmenlin manası var mı?

NERİMAN

Affedersiniz, sesimizin yukarıdan duyulacağını sanıyorduk.

AHMET

Sen ne idin, ne idin? Uzun bir memuriyet adına benziyordu. Zuhri kolu nesi idin?...

NERİMAN

Gösteri kolu başkan yardımcısı... Aman yalvarırım... Babama söylemeyin...

AHMET

Canım ne olur, şakacıktan...

NERİMAN

Babam duyarsa öldürür. Bakın sebebi var... Gelin kulağınıza söylüyeyim... (Ahmet'i sahnenin bir köşesine çekerek kulağına yavaş sesle) Beş dakika sonra tekrar aşağıya inin. Lâmbaları yakmayın... Gürültü etmeyin... Sizi burada bekliyeceğim...

AHMET

(Yüksek sesle) Haaa... Anladım... Yine oyun... Yok kızım. Yok kızım... Benden paso...

NERİMAN

(Yavaş sesle kulağına) Beni dinleyin... Heyecanlanmayın... Söylileceklerim hayatınız hakkında... Büyük tehlike karşısındasınız.

AHMET

(Yavaş sesle) Ne dedin?

NERİMAN

Sus... Başka şey konuşun...

AHMET

(Yüksek sesle) Bak yaramaza... Deli misin sen kız? Hiç babana böyle şey söyler miyim? Haydi çocuklar tekrar yatalım... Asuman, Neriman, haydi bakalım, siz de... Tiyatroculuk oyunu yarına... Bakın Halil'i de yatağından uğrattınız...

HALİL

Yok beyefendi daha yatmamıştım...

AHMET

Yoksa sen de oyun mu oynuyordun?...

HALİL

(Şaşkın) Hayır beyim... Ne münasebet...

AHMET

Şaka ediyorum... Şaka... Haydi allah rahatlık versin. Asuman, düş önüme!

AYŞE

Geliyorum baba... Siz çıkın. Kitaplarımı toplayayım. Odanıza girmeden arkanızdan yetişirim.

(Ayşe soldan. Ahmet, Celile, Şayeste merdivenden çıkarlar)

SEKİZİNCİ MECLİS

(Ayşe, Halil)

AYŞE

Gördün mü olanları?... Aksilik işte... Allah cezasını versin bu kız her şeyi bozdu. Ali ile konuşurken üstümüze geldi. Ali kurtuldu kaçtı.

HALİL

Anladım... Zararı yok... Onun hesabını sonra da görürüz. İşe devam...

AYŞE

Nasıl... Planı tatbika devam mı edeceğiz?... Bir müddet tehir etsek... Belki bu kız bir halt eder...

HALİL

Yok canım adamdan deli olduğunu saklıyorlar, görmüyor musun? Böyle ufak aksilikler bizi yıldırırsa sonra ne yaparız? Haydi odana çık... Fazla eğlenmiyelim.. Nazarı dikkati celbederiz. Cesaret en mühim iş şimdi başlıyor...

(Halil soldan, Ayşe merdivenden çıkarlar, Ayşe çıkarken elektrikleri söndürür)

DOKUZUNCU MECLİS

(Neriman, Ahmet)

(Sahne karanlıktır, bir müddet sonra Neriman soldan girer, Ahmet merdivenden iner.)

NERİMAN

Ahmet amca...

AHMET

İşte geldim...

NERİMAN

Yavaş... Aman yavaş konuşun... Şöyle oturalım.

AHMET

Oturalım...

NERİMAN

Ahmet amca...

AHMET

Söyle kızım.

NERİMAN

Siz beni pek iyi tanımazsınız. Hâlbuki ben diyebilirim ki babam kadar sizi de tanırım... Lâkırdı anlatmaya başladığım en ufak yaşdan itibaren kulaklarım isminizden, tarifiğinizden, huylarınızdan, başka bir şey çıymadı. Cesursunuz.

AHMET

Ben mi?... Eh...

NERİMAN

Mertsiniz...

AHMET

Mert... Bilmem ki... Mâl sahibine yemin düşmezmiş.

NERİMAN

Sinirlerinize hâkimsiniz...

AHMET

Yargıç diyecektin...

NERİMAN

Lâtife etmeyin... Cevap verin sinirlerinize hâkimsiniz...

AHMET

Olmaya çalışırım.

NERİMAN

Her şeyi evvelâ düşünür sonra karar verirsiniz.

AHMET

Öyleyimdir ya...

NERİMAN

Görünüşe aldanmazsınız...

AHMET

Kuzum Neriman bunlar hangi piyesten?

NERİMAN

Ahmet amca düşmanlarınız var.

AHMET

Benim mi? Yok canım...

NERİMAN

Ahmet amca, sizi tekrar hastaneye kapatmak istiyorlar.

AHMET

Beni mi? Olamaz ya... Beni mazur görsünler, yapmam...

NERİMAN

Size oyun oynayacaklar... Korkunç bir oyun... Beni affedin. Belki müteessir olacaksınız...

AHMET

Devam devam, sen söyledin ya, sinirlerime hâkimim...

NERİMAN

Bir kadını Fatma hanım kılığına sokacaklar... O, vaktiyle nasıl bu evden kaçtıysa yine öyle...

AHMET

Bana bak Neriman böyle şey olamaz...

NERİMAN

Yemin ederim...

AHMET

(Heyecanlı) Peki amma ne kazanacaklar? Bu vak'a ile benim hastahaneye gitmem arasında ne münasebet var? Beni ne zannediyorlar? Adi bir kadın için hasta mı olacağım?.. Erkeklik nerede kaldı? Benim şerefim yok mu? Benim izzetinefsim yok mu? Benim aklım, benim muhakemem, benim iradem yok mu? Ben deli miyim ki bir sokak süpürgesi için perişan olayım. Ben deli miyim ki dosta, düşmana rezil olayım. Ben delimiyim ki o gitsin ve onun arkasından ağlayayım, inleyeyim, yerlerde sürünüp sefil olayım.

NERİMAN

Sakin olun!

AHMET

Sakinim... Benim hastalığım...

NERİMAN

Sizin hastalığınız...

AHMET

Benim hastalığım... Bilmiyorum... Hatırlamıyorum... Doktorlara sorsunlar... Ateşli bir hastalık mış... Bir humma...

NERİMAN

Evet ehemmiyetsiz küçük bir humma...

AHMET

Yok büyük bir humma... Uzun bir humma... Fakat bu işle alâkası yok.

NERİMAN

Ben de öyle biliyorum..

AHMET

(Heyecanlı) Tecrübe etsinler, gelsinler... Aklım ve ben buradayız. Muhakemem ve ben buradayız... şuurum ve ben buradayız...

NERİMAN

Sakin olun...

AHMET

Sakinim...

NERİMAN

Susun, yavaş... Merdivende ayak sesleri var...

ONUNCU MECLİS

(Evvelkiler, sonra Vicdan, Mustafa)

(Sahne yarı karanlıktır. Merdivende Mustafa ve Vicdan görünürler. Kollarında kürk-ler, manşonlar, bohçalar çantalar vardır.)

MUSTAFA

Dur, bunun daha kolayı var. Aşağı taşımak için gidip geleceğimize sen burada eğlen... Ben aşağı ineyim. İkişer ikişer at.

VİCDAN

Ya düşürürsek... Patırdı olur.

MUSTAFA

Sen hiç karpuz sergisinde çalışmadın mı be? Niye düşürecekmişiz?

VİCDAN

Karpuz sergisinde ne işim var benim, ben kadını ayol...

MUSTAFA

Şimdi kadın erkek farkı mı kaldı, hanım ablacığım? Ha bak bir kere daha söyliyeyim. Sonra çingar çıkmasın. Yarı yarıya...

VİCDAN

Olur olur... İşi bitirelim de...

MUSTAFA

(Aşağı inip ellerindeki eşyayı yere bıraktıktan sonra merdivende kalan Vıcdan'a) Haydi at.

VİCDAN

Atıyorum, tut...

MUSTAFA

At... Tutuyorum, tutuyorum (Vıcdan bir bohça

atar) tuttum... Bana bak öyle denize dökülen kokmuş lodos balığı gibi cansız cansız bırakma... Kuvvetli at...

VİCDAN

Karanlıktan burnumun ucunu göremiyorum ki kuvvetli atayım.

MUSTAFA

Enayi asıl burnunun ucunu görmiyenler kuvvetli atarlar, haydi...

VİCDAN

Atıyorum.

MUSTAFA

Nedir o attığın

VİCDAN

Bir tilki.

MUSTAFA

Canlı mı?

VİCDAN

Yok canım, alayı bırak, kadınlar omuzlarına koyuyorlar ya...

MUSTAFA

Ha öyle söyle, insanın yüreğini oynatma. At tutuyorum.

VİCDAN

(Atarak) Attım.

AHMET

(Elektriği açarak) Hayrola, kolay gelsin...

MUSTAFA

(İşitmemezliğe gelerek Vicdan'a) Sallanma be kuvvetli at... Dur bak şimdi ben atayım da gör. Sen de benim gibi at... Atıyorum, tut...

VİCDAN

At tutuyorum.

AHMET

Bana bakın kolay gelsin diyorum.

MUSTAFA

Attım...

VİCDAN

Tuttum...

MUSTAFA

Bana bak valde hanım canlan bir az... Olmaz olmaz seninle iş olmaz. Biz bir iki pılı pırtı kurtarıncaya kadar ateş bacayı sardı... Alevlerin çıtırdısını duyuyor musun? Kıvılcımlardan üstüm başım tutuştu. Hay ölüsü kandilli duman gözlerimi yakıyor.

AHMET

Ne alevi yahu, duman nerede?

MUSTAFA

Su... Su... (Ağzile itfaiye borazanının su işaretini

yapar) kancaları getirin. hortumları açın, yandaki evin çatısına çıkın be... Eyvah merdiven çöküyor...

AHMET

Yahu beni dinleyin, ne oluyorsunuz?..

MUSTAFA

Tecrübe bitti... Valde hanım yani biz öyle salozlarız ki on tane evimiz olsa da onu da yansa yeridir...

AHMET

Yahu bana da anlatın bir az, ne yapıyorsunuz?

MUSTAFA

Bey birader, ben korunma teşkilâtı Fatih ilçesi it-faiye ekibi üyesiyim.

AHMET

Maşallah, ben yokken burada herkes kendine bir asalet ünvanı uydurmuş... Ne demek?

VİCDAN

Oğlum, benim Koca Mustafapaşadaki evim yandı ya...

AHMET

E yandı...

MUSTAFA

Amma ben orada yoktum. Olsaydım âlimallah tükürüğüm ile söndürürdüm.

AHMET

Tükürük ile yangın söner mi?

MUSTAFA

Hani ya, söz misali... Bu salozlar kollarını sallaya sallaya çıkmışlar...

AHMET

E... Yani...

VİCDAN

Yani yüreğimiz yanık... Korku da dağları bekliyor...

AHMET

Sonra...

MUSTAFA

Sonrası bey ağabey yine yangın olursa ne yapacağız diye bizim kocakarıya öğreliyordum.

AHMET

Ha tecrübe...

MUSTAFA

Tabii tecrübe ya...

VİCDAN

Hay ağzını öpeyim oğlum... (Ahmet eliyle ağzını siler) güzel buldun, tecrübe yapıyorduk.

NERİMAN

Peki bu kürkleri, çantaları nereden aldınız? Tecrübeyi başka şeyle yapamaz mıydınız?

VİCDAN

Benim kızımın eşyaları...

MUSTAFA

Boş ver be, kim ne karışır?

VİCDAN

Kızımın eşyaları dururken başkalarının eşyasını kurtaracak değildim ya...

MUSTAFA

Öyle ya, küçük hanım, evvelâ can, sonra canan... Evvelâ onun eşyalarını kurtaralım, sonra sıra sizinkilere gelecekti...

NERİMAN

Ne, bizim eşyalar da mı gidecekti?

MUSTAFA

Tecrübe be... Tecrübe... Lâf anlayan beri gelsin... Bey ağabey kadar ferasetli olamıyorsun.

AHMET

Öyle ya, tecrübe... Amma artık kâfi... Haydi aldıklarınızı yerine götürün...

MUSTAFA

Götürelim... Zaten götürecektik.

VİCDAN

Tabii benim kızımın eşyaları onlar... Elbette götürecektik...

(Getirdiklerini alarak merdivenden çıkarlar)

AHMET

Zamane delileri de bir acayip oluyorlar... Akıllıdan

beter... Ben odama çıkıyorum, sen git sokak kapısını üstünden kilitle. Anahtarı al, ya Ethem'e, ya Halil'e ver... Yahut en iyisi Ethem'e söyle, yatağını alsın, sokak kapısının önünde yatsın bu gecelik. Ne olur ne olmaz...

NERİMAN

Olur, başüstüne!

(Ahmet merdivenden, Neriman soldan çıkarlar. Biraz sonra Ethem sırtında yatağı girer. elektiriği söndürür, sağdan çıkar.)

ON BİRİNCİ MECLİS

(Ayşe, Ahmet)

AYŞE

(Parmağı ile işaret ederek Rum şivesiyle yavaş ve esrarlı) Gel, gel...

AHMET

Yürü, geliyorum....

AYŞE

(Bir kaç basamak indikten sonra aynı şekilde) Gel, gel...

(Sahneye inerler. Ayşe sağdaki kapıya doğru döner.)

AHMET

Dur... Daha fazla gitme, işte burası... Yağmurlu, soğuk bir kış gecesiydi. Yatağımda titreyerek uyanmışım. Yanımda sen yoktun. Pencere açıktı, pencerenin önünde duruyordun. Elinde pembe karpuzlu lâmba var-

dı. Lâmbayı bir kaç kere salladın. Karşı eve işaret veriyordun. Arkanda güvez renkli Bağdat çarşafı vardı. Onu pek severdin. Kirpiklerimin arasından, kımıldamadan sana bakıyordum. Bugün gibi aklımda... Ta çocukluğumdanberi derdimdir bu benim. Kafama meram anlatamam... Başka şey düşünmek isterim, fakat tamamen başka şey düşünürüm.» «Ahmet dedim ne yaptığını, nereye gittiğini merak etmelisin onun...» Ben böyle söyledim ya... Kafam tam tersine işlemeğe başladı... «Aman allah dedim ne güzel... Bu çarşaf ona ne kadar yakışıyor...» Pencereyi kapadın, lâmbayı konsolun üzerine koydun. Yere eğilerek önceden hazırladığın çantayı aldın. Odadan çıkıyordun ve ben hâlâ kirpiklerimin arasından seni seyrediyordum. Aman yarabbi bu gözler, bu vücut, bu ten... Bu edâ... Neden sonra yataktan fırladım: Peşinden koştum ve seni işte burada yakaladım...

AYŞE

(Rum şivesiyle, yavaş, esrarlı) Bıktım artık senden.. Sevdiğimle yaşıyacağım...

AHMET

Çocuklarını kime bırakıyorsun?

AYŞE

Komşumuz yağ tüccarı Vasilâkiye...

AHMET

Dur... Dur... Yanlış oldu... Suali sırasız sordum. Nereye gidiyorsun?

AYŞE

Sana bırakıyorum. İstedğini yap...

AHMET

(Kahkaha ile gülerek) Gördün mü bak... Tuh... İş berbat ettik... Bu benim hafızam yok mu? Vallahi metelik etmez... Haydi baştan...

AYŞE

Bıktım artık senden... Sevdığımle yaşıyacağım.

AHMET

Olmadı... Daha hızlı... Daha kıvrak... Bu hâlinle kime benziyorsun biliyor musun?

AYŞE

Komşumuz yağ tüccarı Vasilâkiye...

AHMET

Vazgeç şu Vasilâki'den canım... Vasilâki... Vasilâki... Vasilâki. Ne yapacaksın Vasilâkiyi...

AYŞE

Sana bırakıyorum. İstedğini yap...

AHMET

(Ayşe'nin yanına yaklaşarak, ciddi) Kimsin?

AYŞE

Bıktım artık senden... Sevdığımle yaşıyacağım...

AHMET

Yaşa. Kimin umurunda... Sualime cevap ver. Canım düşünsene... Sen söylemezsen hüviyetini başka kime sorabilirim?

AYŞE

Komşumuz yağ tüccarı Vasilâkiye...

AHMET

Bana bak, amma ben istediğimi öğrenmenin yolunu bilirim.

AYŞE

Sana bırakıyorum... İsteddiğini yap...

AHMET

Pekâlâ... İşte sen de izin veriyorsun... (Peçesini çekerek) Asuman! Asuman sen ha... Bu fena oyunu bana sen mi oynadın? Gözlerime inanacağım gelmiyor... Yezit kız, mel'un kız... Benden ne istiyorsun?... Şimdi ben sana ne yapayım!... Böyle evlât olmaz olsun. Yılanın başını ezmek vazifedir... Şöyle parmaklarımı boynuna geçireceğim... Sıkacağım... Sıkacağım...

AYŞE

Durun, ben Asuman değilim...

AHMET

Sen Asuman değil misin?

AYŞE

Değilim.

AHMET

Sen benim kızım değil misin?

AYŞE

Değilim.

AHMET

Benim kızım ne oldu?

AYŞE

Yok. Bilmiyorum... Sizi aldatmak için onun yeri-ne beni koydular.

AHMET

(Elektriği açarak) Kim koydu?

AYŞE

Anneniz...

ON İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem)

(Ethem sağdan girer)

AHMET

Peki annem mi tembih etti sana bu kılığa gir diye?.. Annem mi öğretti sana, bana bu oyunu oyna diye?

AYŞE

Hayır, eski kâhyanız Halil...

AHMET

Kimsin sen? Adın ne?...

AYŞE

Ayşe...

AHMET

Anlıyorum... Bir cinayet şebekesi karşısındayım...

Fakat hepinize karşı koyacağım... Hepinize müstahak olduğunuz cezayı vereceğim. Evvelâ senden başlıyorum...

ETHEM

(İkisinin arasına girerek) Efendiciğim affedin...

AHMET

Ethem çekil...

ETHEM

Benim ölümü çiğneyin, ondan sonra dilediğinizi yapın...

AHMET

Fakat Ethem bana ne oyun oynadığını biliyor musun?... Katiller bu kadar zalim değildir. Böyle bir kadın nasıl müdafaa edilir?...

ETHEM

Bakın efendiciğim ne güzel... Bu çarşaf ona ne kadar yakışıyor... Bu gözler, bu vücut, bu ten... Bu edâ... Günlerden pazartesi idi... Henüz kahvaltı etmiş-tik...

ON ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Hasan)

HASAN

(Gecelik kıyafeti ile merdivenden inerek) Oo herkes ayakta... Asuman bu ne kıyafet be? Maskeli balo mu var? Odamda bir damla su yokmuş... Midem kavruluyor...

AHMET

(Ayşe'ye) O da mı senin gibi? Doğru söyle...

AYŞE

Evet...

AHMET

O da mı benim oğlum değil?

AYŞE

Hayır...

AHMET

Tevekkeli değil... Hiç gözüm tutmamıştı.

HASAN

Durun durun ne oluyor?

AYŞE

Ne olacak, her şeyi anladılar...

HASAN

Çabuk oldu, yahu... On beş gün diye konuşmuştuk. Durumun böyle birdenbire açıklanması...

AHMET

Peki benim çocuklarım ne oldu? Feyyaz ne oldu? Asuman ne oldu?

AYŞE

Vallahi biz bilmiyoruz... Biz yabancıyız.

AHMET

Ethem, ne oldu benim çocuklarım?

ETHEM

Efendiciğim... Ben...

AHMET

Sen değil onlar...

ETHEM

Efendiciğim...

AHMET

Efendiciğini allah kahretsin... Sen bu kelimedenden başka bir şey bilmez misin? Ha, pardon, bir şey daha biliyorsun... Günlerden pazartesi idi... Henüz kahvaltı etmiştik...

ETHEM

«Kocacığım, dedi» ben çarşıya gidiyorum. Yemeğin teldolapta...

AHMET

(Ayşe'ye) Peki siz ne diye bu işe karıştınız? Haydi annemin hareketine aklım eriyor. Ya siz?

AYŞE

Bizi ücretle tuttular. Oğlunuzun ve kızınızın rollerini oynayalım diye...

HASAN

Pekalâ da gidiyordu. Onbeş gün ense yapacaktık.

ON DÖRDÜNCÜ MECLİS**(Evvelkiler, sonra Şayeste)****ŞAYESTE****(Merdivenden inerek) Küçük bey!**

AHMET

Ne var dadı, neye kalktın?

ŞAYESTE

Feyyaz beyin odasından çıktığını duydum... Uyumuyordum. Meraklandım. (Ayşe'ye) A... A... Bu ne kıyafet, çıkart o çarşafı sırtından çabuk çıkart...

AHMET

İlişme dadı, ben söyledim... Ben giydirdim...

ŞAYESTE

Fakat küçük bey hiç doğru değil.

AHMET

Amma bak peçesini örtünce ne kadar benziyor...

ŞAYESTE

Küçükbey yalvarırım...

AHMET

Tıpkı onun gibi de konuşuyor.

ŞAYESTE

Eyvah...

AHMET

Onun gibi bakıyor, onun gibi gülüyor, onun gibi yürüyor...

ŞAYESTE

(Merdivenlere atılarak) Hanımefendi... Hanımefendi...

ONBEŞİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Meliha, sonra birinci erkek misafir, ikinci kadın misafir, üçüncü erkek misafir, hepsi de sarhoşturlar. Erkekler simokinli, kadınlar tuvalettedir)

MELİHA

(Sağdan girerek) İşte geldim... Kontrol dediğin böyle ansızın olur. Çantadan anahtarı çıkarır, kapıyı sessizce açar, birdenbire içeri dalarsın... Baskın gibi...

AHMET

Kimsiniz? Ne istiyorsunuz? Burada ne arıyorsunuz?

MELİHA

Dur ayol dur... Bu ne fiyaka?... Yüreğim ağzıma geldi. Zaten başım dönüycü. Sen Celile hanımın oğlusun galiba... Benziyorsun...

AHMET

Evet, Ne olacak?

MELİHA

Teşerrüf ettim... Ben de Meliha... Celile hanım sana benden hiç bahsetmedi mi?

AHMET

Etmedi...

MELİHA

Etmez ya... Tabii etmez... Etmesi işine gelmez...

AHMET

Bana bakın!

MELİHA

Pek yanıma sokulma... Ne olur ne olmaz! Evhamlıyım ben... (Ayşe'ye gözü ilişerek) Bu da ne? Hey... Fifi, Kado, Mimi gelin gelin bakın size ne göstereceğim... Bir sürpriz... Çarşafli bir kadın...

(Birinci, ikinci, üçüncü misafirler sağdan girerler. Erkeklerin başlarındaki kâğıt külâhlardan balodan geldikleri anlaşılmaktadır. Birinci misafirin elinde bir şampanya şişesi, üçüncü misafirin elinde iki kadeh vardır.)

1 inci MİSAFİR

Sahi yahu... Nereden çıkarmışlar bunu böyle?...

3 üncü MİSAFİR

Müzeden almış olacaklar...

1 inci MİSAFİR

Kendine gel. Müzeler geceleri kapalıdır...

2 nci MİSAFİR

Nasıl nefes alır bu kadının vücudu! Nasıl güneş görür? Diri diri mezara girmek gibi bir şey... Ne bacaklarının şekli gözüküyor, ne kalçaları, ne karnı, ne sırtı, ne de göğsü meydanda? Böyle kadın mı olur? Doğrusu ben yüz bin lira verseler çarşaf giymeğe razı olmam.

MELİHA

Çirkinler için belki iyi bir şey Kapalı kutu...
Amma bizim için...

2 nci MİSAFİR

Ben bu elbiselerle çatlıyorum. İstiyorum ki şort ile dolaşayım...

3 üncü MİSAFİR

Biliyor musunuz yüzü güzel yahu...

2 nci MİSAFİR

Neresi güzel? Ne dudaklarında ruj var, ne kıpıklerinde rimel!.

1 inci MİSAFİR

Bir az şampanya verelim bakalım, içecek mi?

MELİHA

Haydi canım şampanyadan ne anlar o? Boza bulduralım...

3 üncü MİSAFİR

Evvelâ soyalım sonra içiririz.

2 nci MİSAFİR

Bahsederim ki kalçaları löpür löpür yağdır. Eski kadınlar hep böyle olurlarmış. Öğ...

3 üncü MİSAFİR

Ben de göğüslerini merak ediyorum... Ayıp değil ya...

2 nci MİSAFİR

Haydi bizim göğüs meraklısı beyin yine illeti tuttu...

3 üncü MİSAFİR

Baloda Jale'yi gördünüz ya... Bittim vallahi... Fakat o pehlivan enseli herifin korkusundan yanına yaklaşamadım ki...

2 nci MİSAFİR

Haydi haydi, kocasının milyonları sağ olsun... Göğsüne daha yeni ameliyat yaptırdı... Ben de yaptırırdım... Fakat benimki razı olmuyor. Ne olacak geri kafalı yobaz...

1 inci MİSAFİR

(İkinci misafirin elinden bir kadeh alarak Ayşe'ye) İç güzelim... Aynı kadehten ve aynı yerden ben de içeceğim...

AHMET

Bana bakın defolur musunuz buradan... Haydi çabuk...

MELİHA

Yavaş gel... Kimin konuştuğunu bilmiyorsun galiba...

1 inci MİSAFİR

Sahi be, amma da küstah şey...

3 üncü MİSAFİR

Dağdan gelmiş. Bağdakini kovuyor... Buraya bak...

MELİHA

Hişt... İleri gitmeyin... Anlatmıştım ya...

ON ALTINCI MECLİS

(Evvelkiler, sonra Bayram, Neriman, Halil,
sonra Celile, Şayeste)

(Bayram ve Neriman soldan ellerinde çantalar ve kürklerle girerler.)

BAYRAM

Beyefendi... Beyefendi... Of bittim bre... Bizi soydular...

AHMET

Soydular mı?

NERİMAN

Misafirler canım... Deminkiler... Bu sefer pencereden sıvışıyorlardı... İple... Babam gördü. Koştı amma kaçtılar... Yalnız çaldıklarını bıraktılar...

MELİHA

Ay bunlar benim eşyalarım...

NERİMAN

Tabii ya, annenizle kardeşinizin marifeti...

MELİHA

Annem mi? Kardeşim mi? Deli misiniz siz... Benim annem de yok, kardeşim de... Bakın gördünüz mü başıma gelenleri...

AHMET

Durun bakalım, durun... Neriman, hani annem o

kadın delidir kızı falan yok diyordu... Şimdi işler tersine döndü. Kızı var da annesi yok...

CELİLE

(Şayeste ile merdivenden inerek) Ahmet!

AHMET

Anne! Bu ne hal?

MELİHA

Durun be şimdi, tutun çenenizi... Benim başımda ateşler yanıyor. Demek hırsızları benim annem ile kardeşim diye eve aldınız.

NERİMAN

Ne bilelim biz hanım, öyle söylediler...

MELİHA

Gördünüz mü bakın... Merhametten maraz hasıl olur derler... Ah gözü kör olasıca karı, ne diye razı olursun?... Elin bunak karısının oğlu yirmi beş senedir tımarhanede imiş de, gelince eski muhitini bulsunmuş... Kendini yine bu eve sahip zannetsinmiş... Nası! acır mısın, evini bırakıp gider misin? İşte mükâfatı. Sen mi kalmıştın onları düşünecek, sen mi kalmıştın onlara yardım edecek!... Lâyıktır sana... Bana bakın vallahi topunuzu mahkemeye veririm. Celile hanım. seni de... Deli seni de...

AHMET

Bana mı söylüyorsunuz?

MELİHA

Tabii ya bütün bunlara sen sebep oldun... Su mu

çıkmişti tımarhanede? Yirmi beş sene orada oturduktan sonra ne vardı gelip de hepimizin rahatını kaçırarak? Üstelik başıma bu işleri açacak?

NERİMAN

İyi amma fazla ileri gidiyorsunuz.

CELİLE

Kızım, Meliha hanım...

BAYRAM

Hanım hiç bir şeyin eksilmedi ki... İşte hepsini ellerinden aldık... Vallahi, billahi...

MELİHA

Ne malûm... Ne malûm... Belki de berabersiniz... Belki de beni soymak için, evimi soymak için bir olup dolap çevirdiniz... Aman yarabbi mahvoldum... Bir deliyi öne sürüp dolandırdılar beni... Defolun... Haydi şimdi hepiniz defolun evimden... Gözüm görmesin.

AHMET

Sus... Yavaş söyle... Niçin bu kadar bağıırıyorsun? Yukarıda uyuyorlar... Annem, dadım, çocuklarım... Usul usul konuşalım.

MELİHA

Yanıma yaklaşma!

AHMET

Hayır yaklaşmıyorum, bak ne diyeceğim. Sen bu para sahtedir derlerse alır mısın?

MELİHA

Onu sen alırsın... Kaçırdım mı ben?

AHMET

Bu çiçek yapmadır derlerse koklar mısın?

MELİHA

Tabii koklamam... Gülünç olurum.

AHMET

Ya bu şerbet boyalıdır derlerse içer misin?

MELİHA

Allah göstermesin...

AHMET

Peki hanım, nasıl istiyorsun ki dudaklarının, yanaklarının gözlerinin, kaşlarının boyalı olduğunu bilelim de seni yine güzel bulalım.

3 üncü MİSAFİR

Anlaşıldı sapıtıyor...

AHMET

(Üçüncü misafire) Erkek misin, yoksa kadın mı?

3 üncü MİSAFİR

Şimdi de istintak sırası bize geldi. Erkeğim.

AHMET

Mavzer tabancalarını mı seversin yoksa Smitvessonları mı?

3 üncü MİSAFİR

Bilmem, ömrümde silâh kullanmadım ki...

AHMET

Arap atlarını mı tercih edersin, yoksa ingiliz atlarını mı?

3 üncü MİSAFİR

Bilmem... Atlardan nefret ederim.

AHMET

Şimdiye kadar kaç ayı vurdun? Kaç kurt öldürdün? Kaç tilki yakaladın?

3 üncü MİSAFİR

Bilmem... Bir kere bile ava gitmedim...

AHMET

Peki erkek olduğunu anlamak için bize seni doğurtan ebeyi bulmaktan başka çâre gösterebilir misin?

MELİHA

Aldırma, Memi... Ne söylediğini bilmiyor...

3 üncü MİSAFİR

Korkuyorum.

HALİL

(Ayşe'nin yanına giderek) Tebrik ederim, üç bin liran hazır.

AHMET

Güzellik vasıtaları her dükkânın cemekânında,

memnun oldum. Fakat güzeli ne yaptınız? Sevişmek imkânları çok artmış... Plajda dansa, pokerde, sinemada... Memnun oldum. Fakat Aşk ne yaptınız? Tanışma, konuşma, toplantı çok kolaylaşmış. Herkes herkesle ahbap, herkes herkesle lâubali... Memnun oldum.. Fakat dostluğu, vefayı ne yaptınız? Esnaf bir misli kârı az buluyormuş. Tüccar bir günde bin lira kazanıyormuş... Memnun oldum... Fakat kanaatı, insafı, vicdanı ne yaptınız? Sabrı ne yaptınız, itidali ne yaptınız, tevazuu ne yaptınız, sükûn ve huzuru ne yaptınız? Her şey güzel, her şey ileri, her şey yeni... Memnun oldum, fakat cevap verin bana ecdadınızdan miras kalan bu emanetleri ne yaptınız?

MELİHA

Çıldırıldı... Tekrar çıldırıldı... Kaçın çocuklar! Polise haber verelim.

CELİLE

Ahmet, evlâdım...

(PERDE)

ÜÇÜNCÜ PERDE

(Aynı dekor, vakit sabaha karşı. Pencerede fecirin ilk aydınlıkları.)

BİRİNCİ MECLİS

(Şayeste, Ahmet)

(Avize sönüktür, yalnız masanın üzerindeki lâmba yanıyor. Ahmet koltuktaadır. Şayeste onun yanına yere diz çökmüştür.)

ŞAYESTE

Haydi küçükbey, haydi yatın artık. Bakın ortalık aydınlanıyor... Uyku size herşeyden fazla lâzım.

AHMET

Demek dadı, Hacı Fatinzade ailesi, o dağlar gibi servetile, o dillere destan olan refahı, saadeti ile, o bir kabile tutan evlâtları, torunları, adamları ile yirmi beş sene içinde göçüp gitti ha. Olur şey değil... Masal diye söylesen inanmazdım.

ŞAYESTE

Düşmez kalkmaz bir Allah... Üzülme küçük bey... Üzülme aslanım.

AHMET

Hayır üzölmüyorum... Yalnız bana oynadığınız oyun hoşuma gitmedi... Keşke yapmasaydınız.

ŞAYESTE

Korkuyorduk... Doktorlar da korkuyorlardı...

AHMET

Koca bebeği bir kaç gün oyalayalım diye, insan katlanır mı bu kadar külfete?... O milyonerlere, o asilzadelere, müdür beylere kim bilir ne kadar yalvarıp yakardınız!... Değer mi idi bu kadar kısa bir rüyaya...

ŞAYESTE

Düşünme onları iki gözüm... Düşünme benim canım... Yazık sana... Üzülme... Hem kendine, hem bize edersin... Şimdi nasılsın? yine içinde fenalık hissediyor musun?

AHMET

Hayır. İyiyim. Yalnız başımın arkasında bir ağrı var... Hatırlıyorsun ya, ben yirmibeş sene evvel de bu ağrıdan şikâyet ederdim...

ŞAYESTE

Allah korusun...

AHMET

Ne istiyorum biliyor musun dadı?...

ŞAYESTE

Emret, sana canım kurban...

AHMET

Şöyle eskiden olduğu gibi, çocukluğumda yaptığım gibi dizine yatayım... Alnımda, saçlarımın arasın-

da o senin, kadife gibi yumuşak elini hissedeyim ve bana masal söyle...

ŞAYESTE

Masal mı... Ne masalı?...

AHMET

Hacı Fatinzadelerden bahset... Onların konağını anlat... Beni anlat... Burada geçireceğimiz son gün başlıyor... Kiracı hanımı duydun ya... On iki saat mühlet verdi. İstiyorum ki...

ŞAYESTE

Ne istiyorsun küçükbeyim...

AHMET

Bilmiyorum. Dizine yatayım mı? İzin verir misin?

ŞAYESTE

Tabii.

AHMET

(Yatarak) Eskiden yanımızda boza bardağı ile leblebi, yahut kestane de olurdu. Dışarıda bekçinin sopası duyulurdu.

ŞAYESTE

Değil biz, bütün mahalle bir tek aile idik o zamanlar... Yoksullar için aşhane bu konaktı. Yetimler, öksüzler için mektep bu konaktı. Kavgacılar için mahkeme bu konaktı. Fakir kızlar gelin giderken çeyizleri burada hazırlanırdı. Fakir delikanlıların güveylik çamaşırları, fakir anaların kundak takımları burada dikilirdi. Bilirdik kim dertli, kim gamda... bilirdik kim yoksul, kim darda... Bilirdik kim âlil, kim hasta?

AHMET

Eskiden her konak, her mahâlle böyle idi. Bırak şu hikâyeyi...

ŞAYESTE

Bu konağın kendine mahsus nizamları, usulleri vardı. Tatlı tatlı, sessiz sedasız, dedikodu yapmadan, haset, kıskançlık duymadan, saygısızlık etmeden, kalp kırmadan, küçüklüğü, büyüklüğü, çocukluğu, cahilliği unutmaları memnun ve mes'ut yaşar giderdik. Kimse kahkaha ile katıla katıla gülmezdi. Fakat kimse de hid-detle avaz avaz bağırılmazdı. Dilsiz değildik amma kötü lâkırdı etmezdik. Kör değildik amma kusurları görmez-dik, sağır değildik, amma iftiraları, gammazlıkları duy-mazdık.

AHMET

Bırak dadı şu eskilerin methiyesini... Bana ken-dinden bahset.

ŞAYESTE

Ben... Hanımefendiden sonra ben gelirdim bu ko-nakta... Senin dadın olduğum için... Uşaklar gözlerini kaldırıp yüzüme bakamazlardı. Halayıklar etrafımda pervane idiler. Hizmetime can atarlardı. Rahmetli bey-efendi bile hatırıma sayar, bir dediğimi iki etmezdi. 25 anahtar sallanırdı o zamanlar kuşağımda, amma bun-lar gibi değildi uydurma... Ben hiç birisine ehemmiyet vermezdim. Benim için yalnız sen vardın. Baba gör-medim, ana görmedim, kardeş görmedim, evlât görme-dim... Sana baktım. Seni büyüttüm. Sen büyüdün ben ihtiyarladım...

AHMET

Lâyık mı idi bir deliye bu kadar şefkat ve ihti-mam?

ŞAYESTE

Öyle söyleme!

AHMET

Demek beni bu kadar severdin, ha...

ŞAYESTE

O nasıl lâkırdı? Vallahi gücenirim... Sen bambaşka bir çocuktun. Büyümüş de küçülmüş derdik hepimiz senin için... Halayıkların en büyük zevki boş zamanlarında etrafını alıp seni dinlemektir. Benden öğrendiğin masalları bana anlatırdın da o zaman «Ne güzel şeymiş, bu» diye şaşar kalırdım.

AHMET

Beni hâlâ sever misin dadı?

ŞAYESTE

Eskisinden çok, daha fazla...

AHMET

Senden bir şey istesem...

ŞAYESTE

Canım feda...

AHMET

O hâlde anlat bana... Ben nasıl çıldırdım?

ŞAYESTE

Yalvarırım küçükbey, açma bu bahsi.

AHMET

Anlat diyorum dadı... Anlat... Yoksa beni sevdiğine inanmayacağım...

ŞAYESTE

O kötü kadın...

AHMET

Onun hakkında fena söyleme... Biliyorsun ki öldü...

ŞAYESTE

Onun ismi ağzından düşmüyordu... Onun ve çocuklarının... Amma çocuklarını tanımıyordun. Her gü-rültü, her ses sana bu isimleri söylüyormuş gibi geli-yordu. Bir gün trenle seni uzak bir yere götürmemiz lâzım gelmişti. Lokomotifin sesini, tekerleklerin gürül-tüsünü yine onların ismine benzetmiştin... Sanki sana durmadan Fatma, Asuman, Feyyaz diyorlardı...

AHMET

Teşekkür ederim dadı... Öğreneceğimi öğrendim... Ağlama... Ağlama ya... Bilirsin ki ağlayanlardan hiç hoşlanmam.

İKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Celile)

CELİLE

(Merdiven başından uzanarak) Ahmet, evlâdım, sabah oldu... Daha odana gelmiyecek misin? Haydi da-dı. Getir onu, zorla getir...

AHMET

(Elindeki defteri açarak ve sık sık ona bakarak)
 Bir insanın akli az olur, fakat parası çok olur. Akıl ve-
 renler çıkar, mes'ele hâl olunur. Bir insanın akli çok
 olur, parası az olur. Akıl parayı bulur, mes'ele hâlolu-
 nur. Fakat bir insanın hem parası az, hem akli az olur-
 sa, bu züğürtler züğürtü ne yapar? Uşakların efendili-
 ğini görüp de sadakatın ihaneti ile karşılaşır sa sadaka-
 tı tahtia etmek kolay, fakat ihaneti nasıl tecziye et-
 meli? Servetin fakra döndüğünü görüp te kaderin zul-
 mü ile karşılaşır sa; kaderi tel'in etmek kolay, fakat
 zulmü nasıl teskin etmeli? ecelin kahrını örtmek için
 sevginin oyunu ile karşılaşır sa; sevgiyi affedecek meta-
 neti bulmak kolay, fakat oyunu bozacak cesareti nere-
 den bulmalı, ümit kuşu uçmuş, sabır taşı çatlamış, ta-
 hammül büsbütün viran olmuş... Acaba o azıcık akli
 feda mı etmeli, yoksa bu tenin içindeki canı atıp top-
 lan istifa mı etmeli? Ha nasıl buldunuz?

CELİLE

Ahmet, ihtiyar annenden ne istiyorsun? Evlâdım
 benim, allah seni korusun!...

AHMET

Hoppala... Yahu anne çıldırdın mı? Aktör hayatını
 mı oynar, muharrir kanaatını mı yazar, insan düşün-
 cesini mi söyler? Bu benimki bir kalem tecrübesi... Bak
 babamın ara sıra şiirler karalayıp yarım bıraktığı def-
 tere yazıyorum.

ŞAYESTE

(Deftere bakarak) Yalan hanımcığım yalan. Sahife
 bomboş...

CELİLE

Haydi evlâdım yalvarırım. gel.

AHMET

Gidelim dadı...

(Merdivenden çıkarlar)

ÜÇÜNCÜ MECLİS

(Halil, Mehmet)

(İkisi de soldan girerler. Mehmet'in elinde-
içi pirinç dolu bir tepsi vardır.)

MEHMET

Siz böyle buyurun, ben masaya yakın oturacağım.
(Otururlar, Mehmet pirinci ayıklamaya başlar) Sene-
ler senesi o izbede nasıl yatıp kalkmışız? Bize âdeta zu-
lüm etmişler diyeceğim geliyor. Bütün mafsallarımız
ağrıyor.

HALİL

Üzülmeyin, nihayet çile doldu. Zannederim burada
son günümüz...

MEHMET

Sahi mi söylüyorsunuz?

HALİL

Aşağı yukarı muhakkak... Bir kere Ahmet bey üs-
tünüze şifalar, yeniden sapıttı. Sonra...

MEHMET

Eee, sonra?

HALİL

Sonra da kiracı hanım evin bugün behemahal tah-
liyesini istedi.

MEHMET

İkisi de birbirinden güzel haberler... Varolun..., Vazifemizi yapamadık amma, hani epeyce de üzüldük...

HALİL

Ne yaparsınız, namuslu ve hassas olmanın zararları bunlar... Nihayet vicdanen müsterihiz ya...

MEHMET

Bu nasıl pirinç allahınızı severseniz Halil beyefendi? Envai müzahrefat ile dolu... Siz mi nübayaa ediyorsunuz?

HALİL

Elimdeki paraya göre iş yaptım. Elbette üstüne para eklememi münasip görmezsiniz. Mutfak masrafı olarak verdikleri para, yevmiye 15 lira idi.

MEHMET

Halbuki bize 30 lira diye söylemişlerdi. Ali söyledi.

HALİL

Evet 30 lira olmasına 30 lira... Fakat düşününüz 30 liranın bugünkü hakiki değeri nedir? 15 lira bile değil...

MEHMET

Ha, o bakımdan...

HALİL

Tabii ya... Arzu buyurursanız bugünkü 15 lirayı zaatîlinize takdim edeyim, masrafı siz görürsünüz.

MEHMET

Olur...

HALİL

(Cebinden 15 lira çıkararak) Buyurun.

MEHMET

Hani 30 lira olacak değil mi idi ya?

HALİL

Evet amma, benim elim sıkı, paramın değeri iki mislidir... Benim 15 liram, herkesin 30 lirası demektir.

MEHMET

Ha o bakımdan...

HALİL

Bakın ne güzel kavradınız.

MEHMET

Demek başkasının 30 lirası sizin cebinize girince yarı yarıya fire vererek 15 liraya iniyor, fakat bu 15 lira cebinizden çıkarken kıymeti iki misli artıp 30 liraya yükseliyor.

HALİL

Yani netice itibariyle cebime 30 lira girmiş, 30 lira çıkmış oluyor.

MEHMET

Peki amma, şu cebinizde kalıp kıymeti sıfıra inen 15 lira ne oluyor?

HALİL

Hangi 15 lira?

MEHMET

Halil beyefendi, bir haftadan beri buradayız. 15'er liradan şu kadar para eder. Nasıl şunları paylaştık mı dersiniz? Eskiden olduğu gibi. Usulü bozmayalım...

HALİL

Ne münasebet.

MEHMET

Belki bir hesaplayan çıkar, bir duyan olur.

HALİL

Kim duyacak?

MEHMET

Boş boğaz çok. Ali'ye haber veriverirler. O zaman zatiâlinize belki o 15 liranın yarısı da kalmaz...

HALİL

Fakat Mehmet beyefendi bu sizinkine gasıplık derler.

MEHMET

Kızmayın canım, bundan siz pek fazla zararlı çıkacak değilsiniz. O, 15 liralari bana verin. Tabii siz verdiğiniz için her 15 lira 30 lira tutacak. Ben bu 30 liralarin yarısını zatiâlinize iade edeceğim, netice itibarile bana verdiğiniz kadar parayı geri almış olacaksınız.

HALİL

Bu hesaba aklım ermedi.

MEHMET

Vallahi deminkine de bizim aklımız ermemişti.

HALİL

Olur, vereyim. Fakat bu yaptığınızı asaletinize ya-kıştıramadım. Bir Karavezirzade...

MEHMET

Yok Halil beyefendi. Asalet ayrı şey, menfaat ayrı şey. Zaten ayrı şey oldukları için değil midir ki ikisine de ayrı ad takmışlar... Aklıma gelmişken sorayım, bu paraları nereden buldular dersiniz? Bizim bildiğimiz Celile hanımın vaziyeti mâliyesi böyle masraflara mütehammil değildir.

HALİL

Aileden duyduğumuza göre, hanımefendi yadigâr diye sakladığı son bir mücevheri satmış... Hani bir zümrütlü, pırlantalı broş vardı.

MEHMET

Vah vah, niye bizi haberdar etmediler? Belki daha yüksek fiat verirdik. Aynını versek bile nihayet mal yabancuya gitmezdi. Bizim malımız onların malı, ha bizde durmuş, ha onlarda...

HALİL

Ben de böyle söyledim, fakat olmuş bir kere...

DÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem ve Profesör İlyaz Uz)

(Ethem ve İlyas sağdan girerler)

ETHEM

Buyurun efendim, şöyle buyurun.

İLYAS

Demek Vecdi bey daha gelmedi öyle mi? (Saatine bakarak) İşte saat tam sekiz. Hastaneye gitmeden evvel tam sekizde bir konsültasyon için burada buluşmak üzere sözleşmiştik. Bir hasta varmış.

ETHEM

Nerede ise gelirler efendim. Birkaç dakika istirahat buyurun.

İLYAS

Peki bekleyelim. Şoföre söyleyin arabayı kenara çeksin.

ETHEM

Başüstüne.

(Ethem sağdan çıkar. İlyas oturur, cebinden gazetesini çıkararak okumaya başlar)

MEHMET

(Halil'e) Hayırdır inşaallah, dün akşam garip garip rüyalar gördük. Ceddimiz Karavezir tehevvürle üzerimize yürüdü. «Kerimene düğün hediyesi olarak yalnız bir tek apartman mı veriyorsun. Bir de Karavezirzadeliyle övünüyorsun» diye bar bar bağıırıyordu. Anlaşıldı, apartmanın yanına bir apartman daha eklemeli. (İlyas gazetesinden başını kaldırır ve dinlemeye başlar)

HALİL

Ben hemen hemen hiç uyumadım. Bir aralık nasılsa dalmışım. Bir de ne göreyim, benim Edremit'teki fabrika yanmıyor mu? Cayır, cayır... Bre aman... 250 bin liraya daha yeni aldım. Fakat kurtulmak ne mümkün? Kararım karar, ucuz pahalı, ne verirlerse sataca-

ğım. Bu fabrika zaten umduğum gibi kâr da getirmiyor. Ne ise efendim, bir de uyandım ki ter içinde kalmışım. Ne yangın var, ne bir şey... Rahat bir nefes aldım...

İLYAS

Af buyurun bir sual soracağım. Ben yanlış geldim galiba. Burası Hacı Fatinzade Ahmet beyin evi değil mi?

HALİL

Evet.

İLYAS

Peki, siz nesi oluyorsunuz Ahmet beyin?

HALİL

Ben kâhyasıyım. Kâhyasıyım amma yalancıktan.

İLYAS

Ya...

MEHMET

Ben de ahçısıyım. Ahçısıyım amma hani şakacık-tan...

İLYAS

Allah allah...

HALİL

Adımı hiç duymadınız mı? Halil Gündoğdu iş âleminin padişahı...

İLYAS

Bakın hele...

MEHMET

Ya beni hiç sormuyorsunuz... Mehmet Karavezirza-
de. Apartman kralı...

HALİL

Zenginler zengini...

MEHMET

Asiller asili...

İLYAS

(Halil'e) Bu kadar zengin olduğunuza göre bari 100
bin liranız var mı?

HALİL

Çıkın çıkın.

İLYAS

300.000 liranız?

HALİL

Çıkın dedik ya...

İLYAS

500.000 liranız?

HALİL

Yahu hızlı hızlı çıkın.

İLYAS

Anlaşıldı. (Cebinden bir avuç ufak para çıkararak
Halil'e) Şu ufak paraları sayar mısınız bana?

HALİL

Verin bakayım. Ufak para kullanmadığım için pek saymasını da beceremem ama... 5 15, 25, 30, 40...

İLYAS

Yirmibeşlikleri unuttunuz.

HALİL

Ha, yirmibeşlik mi idi onlar. Ben 10 para sanmış-
tım. O halde 110 kuruş (Paraları cebine atar)

İLYAS

Şimdi bir kere de ben sayayım. Lütfen verin pa-
raları...

HALİL

Beni taklit etmek farz mı? Siz de başka bir şey say-
sanız.

İLYAS

Paraları verin.

HALİL

Ha, o paralar sizin mi idi? Buyurun, dalgınlık işte..

MEHMET

(İlyas'a) Dikkatli olun. Bir kısmı cebinde kalabilir.

İLYAS

(Halil'e) Haftanın günlerini söyler misiniz?

HALİL

Pazar, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma...

İLYAS

Eee, sonra?

HALİL

O kadar...

İLYAS

Cumartesiği unuttunuz.

HALİL

Hiç sevmem o günü.

İLYAS

Niye?

HALİL

Adamlarımın haftalık günüdür?

İLYAS

(Halil'in yanına giderek) Kıpırdamayın, gözlerinize bakacağım. (İşaret parmağını Halil'in gözleri önünde gezdirerek) Gözlerinizle parmağıma bakın.

HALİL

Baktım.

İLYAS

Tamam... Şimdi gözlerinizi kapatın. Sımsıkı kapayın... Kollarınızı açın. Gözleriniz kapalı olduğu halde iki elinizin şahadet parmaklarını uçuca getirin. İşte böyle... Haydi...

HALİL

Ne anlaşılacak bununla?

İLYAS

Zenginliğinizin derecesi... (Halil istenileni yapar)

MEHMET

Olmadı... Yapamadı... Demek ki söylediği kadar zengin değil. Bakın doktor ben yapayım.

HALİL

(Gözlerini açarak aynı hareketi yapan Mehmet'e)
Ay ay ay... Asıl sen hiç yapamadın. Demek ki sözlerin'in çoğu palavra...

İLYAS

(Mehmet'e) Bana bir apartmanla bir evi mukayese edebilir misiniz? Arada ne fark vardır?

MEHMET

Çok... Apartmanlardan kaç katsa o kadar hava parası alınır... Halbuki evlerden bir defa.

İLYAS

Başka?

MEHMET

Apartmanın kapısına «Karavezirzade apartmanı» diye levha konur, halbuki evlere konmaz.

İLYAS

Başka?

MEHMET

Benim iki apartmanım var dediğiniz zaman zengince bir adam olduğunuz anlaşılır. Halbuki iki evim var derseniz, iki karılı olduğunuza hükmederler. Sonra..

İLYAS

Kâfi... Kâfi...

MEHMET

Ne düşündünüz?

İLYAS

Bana Vecdi bey, bu evde yalnız bir tek hasta olduğundan bahsetmişti de... Onu düşündüm...

BEŞİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Vecdi)

VECDİ

(Sağdan girerek) Affınızı dilerim profesör. Gelirken otomobilim bir ârıza geçirdi. Başka araba da bulamadım. Onun için geciktim.

İLYAS

Zararı yok oğlum. Ben de zaten çok olmadı geleli...

VECDİ

(Gözlerini kapatarak işaret parmaklarını birleştirmeye çalışan Halil ve Mehmet'i görerek) Allah Allah ne olmuş bunlara?

HALİL

Demın niçin muvaffak olamadığımı buldum... Bakın şimdi daha iyi yapıyorum. Efendim ben vaktiyle zengin olduğumu sakladım. Bu huydan vazgeçtim ama, anlaşılan parmaklarım henüz işin farkında değiller.

VECDİ

Halil kâhya, ne söylüyorsun?

MEHMET

Bana bakın siz, nasıl yapıyorum ha... Şıp... Şak...

VECDİ

Canım bırakın oyunu şimdi. Sırası mı? (Ethem'e)
Ahmet bey yukarıda mı?

ETHEM

Yukarıda efendim. Haber vereyim.

VECDİ

Yok, yok, biz çıkarız. Hanımefendi de yukarıda değil mi?

ETHEM

Evet.

VECDİ

Peki, buyurun çıkalım profesör...

İLYAS

Ay, hasta yukarıda mı?

VECDİ

Evet...

İLYAS

Ya bunlar?

VECDİ

Sonra anlatırım profesör Lütfen beni takip buyurun.
(Vecdi ve İlyas merdivenden çıkarlar, Ethem
sağdan çıkar)

HALİL

Yok canım attı mı bu herif? Zenginlikle işaret parmaklarının ne ilişkisi var?

ALTINCI MECLİS

(Halil, Mehmet, Mizrahi, Ethem)

ETHEM

(Mizrahi ile beraber sağdan girerek) Halil kâhya seni arıyorlar.

HALİL

Yine mi sensin Mizrahi... Beni burada da buldun ha?..

MİZRAHİ

Buldum amma anamdan emdiğim süt burnumdan geldi...

HALİL

Mermerzade hanının kontratı için geldin değil mi? Dur şimdi, daha evvel yapacak iş var... (Mehmet'e) Bu adam benim kadar zengindir. Görelim bakalım yapabilecek mi? (Mizrahi'ye) Mizrahi bana bak, sen böyle yapabilir misin?

MİZRAHİ

Nasıl?

HALİL

Gözlerini kapatacaksın, sonra işaret parmaklarını birbirine bitiştireceksin... İşte böyle...

MİZRAHİ

Kolay yaparım. Amma gözlerimi kapatmasam olmaz mı?

HALİL

Ne olur kapatırsan? Günaha mı girersin?

MİZRAHİ

Gözlerimi kapatmayı hiç sevmem... Uykuda bile... Çünkü karanlıkta ne olup biteceği belli olmaz...

HALİL

Haydi haydi, kapat gözlerini...

MEHMET

Kapat kapat, korkma.

MİZRAHİ

(Cebinden cüzdanını çıkarıp ağzına alarak) Peki kapatacağım.

HALİL

Nedir o ağzına aldığın?

MİZRAHİ

Paralarım... Dedim ya, karanlıkta ne olacağı belli olmaz. Kapatıyorum...

HALİL

Kapat... Kapat...

MİZRAHİ

Durun, durun, cebimde hanın eski kontratı var. Onu da paraların yanına koyayım. (Dediğini yapar)

HALİL

Ey, haydi ya...

MİZRAHİ

Kapatıyorum. Allahaşkınıza bana bir fenalık yapmayın.

HALİL

Uzun ettin Mizrahi. (Mizrahi istenileni muvaffakiyetle yapar) Vay canına yapıyor be...

MEHMET

Gördün mü bak... Demek profesörün hakkı varmış.

YEDİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ahmet)

AHMET

(Merdivenden inerken heyecanla) Evvelâ yere şeker dökülür, sonra karıncalar üşüşür. Evvelâ saat bozulur, sonra daha fazla bozulması için saatçiye yollanır. Peki amma bu iş bizim evde niye tersine oluyor... Niye evvelâ doktor çağırılıyor da sonra hasta araştırılıyor... İşte şimdi yukarıda iki tane doktor var. Bana sualler sordular... Anneme sualler sordular... Dadıma sualler sordular... Sonra da müzakereye çekildiler. Ha anlıyorum aramızdan birini hasta diye seçecekler ve nihayet hastalığı intihap edecekler. Nerede hasta varsa orada doktor vardır, demek mi doğru, yoksa nerede doktor varsa orada hasta vardır, demek mi? Hasta bulunup da

doktor bulunmayan yerler çok... Fakat doktor bulunup da hasta bulunmayan yerleri bana sayabilir misiniz?

MEHMET

Vah zavallı beyefendi...

HALİL

Sorma birader, yüreğim parçalanıyor...

AHMET

(Mizrahi'ye) Bunların kim olduklarını anladık, fakat sen kimsin?

MİZRAHİ

(Para cüzdanı ile kontratı ağzından alarak) Ben Mizrahi...

AHMET

Ne iş yaparsın?

MİZRAHİ

Trikotajcıyım.

AHMET

O ağzından çıkardıkların nedir?

MİZRAHİ

Para cüzdanımla hanın kontratı...

AHMET

(Halil ve Mehmet'i işaretleyerek) Parayı saklayacak başka yer bulamadın mı? Onlar gibi yapsana... Kalplerini sökmüşler, vicdanlarını boşaltmışlar ve onların yerine

keselerini oturtmuşlar... Bana inan en emin yerdir. Bu senin yaptığını ben biraz tehlikeli buluyorum.

MİZRAHİ

Neden?

AHMET

Paralarını yersin.

MİZRAHİ

Devenin başı... Para yenir mi?

AHMET

Peki burada ne arıyorsun?

MİZRAHİ

Mermerzade hanının kontratını yenilemek için geldim. Fakat Halil bey 10.000 lira hava parası istiyor. Allah belâ mı versin, gözüm çıksın, evlâtlarımın hayrını görmiyeyim ki ben bir sende bu kadar para kazanmıyorum. İşler kesat, belki bu yıl üstüne ekliyeceğim.

AHMET

Dur, patırdı etme. Hava parası nedir?

MİZRAHİ

Yani kontratı uzatmak için açıktan para Allah belâ mı versin, gözüm çıksın...

AHMET

Dur... Dur... Halil kendi başına böyle işler yapamaz. Yanlış anlamışsındır. Mermerzade hanının sahibi benim. Üzülme hava parası almayız.

MİZRAHİ

Bana bak, bu senin yaptığını ben biraz tehlikeli buluyorum.

AHMET

Neden?

MİZRAHİ

Aslı çıkarsa ben kaçırdım, aslı çıkmazsa seni kaçık diye yakalarlar.

AHMET

Görürüz. Ethem, bana bak, git bana Ali'yi çağır. Bayram'la Ramazan da gelsinler... Kâşif nerede? Onu hiç görmüyorum...

ETHEM

Aşağıda olacak efendim...

AHMET

Çağır, çağır o da gelsin.

ETHEM

Başüstüne... (Ethem soldan çıkar)

AHMET

Bezirgân, Mermerzade hanında kaç senedir kiracı-sın sen?

MİZRAHİ

Tam 12 senedir...

AHMET

Bütün hanı sen mi kullanıyorsun?

MİZRAHİ

Yarıdan çoğunu... Geri kalanı da kiraya veriyorum.

AHMET

12 senelik kiracıya yapılacak muamele mi bu? Sana bir ikramda bulunmak isterim. Mademki sıkıntıda-sın, bu yıl para almıyacağım senden. Halil, kirayı al-dım diye senet verecek, fakat yeni sene için beş para almıyacak. Nasıl memnun oldun mu?

MİZRAHİ

Yaşasın...

AHMET

Kim yaşasın?

HALİL

Böyle iş mi olurmuş? Kimin malını kime bağışlıyor? Artık burama geldi... Tahammül edemiyeceğim...

AHMET

(Aldırmayarak) Kim yaşasın?

MİZRAHİ

Daha belli değil.

SEKİZİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem, Ali, Bayram)

ETHEM

İşte geldiler efendim.

AHMET

Hah tamam... Ali buraya bak, adam Mermerzade hanının kiracısı. 12 senelik kiracımız. Sıkıntıdan bahsediyor. Bu sene için kendisinden kira almamaya karar verdim. Halil şimdi 1947 senesinin icar bedelini tamamen aldım diye bir senet imzalıyacak. (Mizrahi bir is kenileye oturarak senedi yazmaya başlar)

HALİL

İmzalamam.

AHMET

İmzalamazsa o zaman dadımın bana anlattığı şekilde hareket edersin. Yani derhal mahkemeye bir istida... Anlıyor musun?

ALİ

Başüstüne...

BAYRAM

Ver senedi bre... Ver, başın belâya girecek...

HALİL

Fakat mahvolurum ben... 14 bin lira hatır için fedâ edilir mi?

MİZRAHİ

İşte kâğıt, işte kalem, işte pul... Yazısını da yazdım.

ALİ

Haydi Halil kâhya, imzala... Şükret ki hanı büsbütün bağışlamıyor...

HALİL

Nedir bu başıma gelenler... Burada adam soyuyorlar (İmzalar)

MİZRAHİ

(Senedi kaparak, Ahmet'e) Allah ömürler versin paşam... Allah evlâtlarına bağışlasın...

AHMET

Bana değil ona teşekkür et... Onun gönlünü alma ya çalış.

MİZRAHİ

(Senedi ağzına alarak) Halil bey... (Gözlerini e par ve işaret parmaklarını birkaç defa bitiştirir, sonra sağdan çıkar)

DOKUZUNCU MECLİS

(Evvelkiler, sonra Neriman ve Kâşif)

NERİMAN

(Soldan girerek) Ahmet amca beni çağırtnmışsınız..

AHMET

Evet çağırıttım, dur kızım birâz... Ali...

ALİ

Buyurun efendim...

AHMET

Kâhyadan 30.000 lira alırsın. Parayı derhal tedarik edemezse, mülklerimden birini satsın...

HALİL

Ne, 30.000 lira mı? Vallahi vermem...

HALİL

Vermezse yapacağını biliyorsun. Derhal mahkemeye.

HALİL

İnsaf edin, merhamet edin, beni dinleyin.....

AHMET

Ne var?

ALİ

Öyle ya ne var?

BAYRAM

Söylesene ne var?

HALİL

(Hepsinin yüzüne bir kere baktıktan sonra bağıra-
rak) Yangın vaaaar... (Elleri ile saçlarını yolarak soldan
sür'atle çıkar)

AHMET

Bu paranın 20.000 lirasını anneme vereceksin Ali...

ALİ

Başüstüne...

AHMET

5.000 lirası da Neriman ile senin... Bayram'a sorun, o hatırlayacaktır. Babalarınız sizler dünyaya geldiğiniz zaman aralarında birşey kararlaştırmışlardı. Ve ben de bir taahhütte bulunmuştum. Öyle değil mi Bayram?

BAYRAM

Öyle beyim... Öyle paşam...

AHMET

Ben böyle şeylere karışmasını sevmem... Hiç birinize şu işi şöyle yapın demem. Ancak o eski karar tatbik mevkiine konabilirse işte masraf hazır...

NERİMAN

(Ağlayarak) Ahmet amca...

AHMET

Ne sulu şeysin sen kız! Ne var ağlayacak? İstersen çayarsın.

NERİMAN

Yok... Onu demek istemedim...

AHMET

5.000 lirayı da Bayram'la Ethem arasında taksim edersin Ali...

ETHEM

Teşekkür ederim efendiciğim...

BAYRAM

Yok bre... Yok bre paşam, istemem ben! Şurada kaç günlük ömrüm kaldı... Parayı ne yapacağım... Almam vallahi...

AHMET

Bayram, itiraz istemem... Bu emirdir.

BAYRAM

(Önüne bakarak) Başüstüne.

AHMET

Sonra bakın ne istiyorum çocuklar... Şöyle büyük bir sünnet düğünü... Elli, yüz, ne kadar bulursanız o kadar fakir çocuğu sünnet edilecek... Bunun masrafını da Hâlıl'den alırsın Ali... Mümkün olduğu kadar çok dâvetli çağrılacak... Şöyle açıklık bir yerde... Bir kırda... Çadırlar kurulacak... Davullar çalınacak, pehlivanlar güreşecek... Tıpkı çocukluğumuzun sünnet düğünleri gibi... Yemekleri Mehmet pişirecek... Sofralara o nezaret edecek.

MEHMET

Yapamayız... Perişan oluruz...

AHMET

Canım bir günlük bir yorgunluk... Yanına istediğın kadar çırak alırsın.

MEHMET

İmkânı yok, istikbalimiz mahvolur.

AHMET

Bilâkis, şöhretin yayılır, üç dört yeni kapı açılır.

MEHMET

Bütün İstanbul duyar... Kimsenin yüzüne bakamayız...

AHMET

Tam tersine... Herkes seni alkışlar... İşte derler alının teriyle yaşayan namuslu bir adam... Hırsızlara ortaklık ve yataklık etmemiş, para çalıp mülk yapmamış, asaleti isimde sanıp gülünç olmamış...

MEHMET

Yapamayız... Yapamayız...

AHMET

Siz yapamazsanız, o halde biz yaparız. Ali, bunu doğru yola getirmek sana düşüyor... Poyrazzadelerle görüşürsün...

ALİ

Başüstüne...

MEHMET

Etmeyin, eylemeyin...

AHMET

Vaktim dar... Sus... Seninle daha fazla meşgul olamam... Biz yine sünnet düğününden bahsedelim Ali... Eğlencesi bol olmalı... Bilmem şimdi hokkabaz ve kara-göz var mı? Zannetmem ki bulasınız... Kâşif bu vazifeyi yapar.

KÂŞİF

Ne, ben mi, Allah esirgesin...

AHMET

Niye! Başarırsın...

KÂŞİF

Yapamam yapamam. İsrar etmeyin...

AHMET

Etek öpüp bahşiş dilenmekten daha mı zor? Zannetmem... Dil döküp külâh kapmaktan daha çok marifete mi tabi? Sanmıyorum. Masumları sefahate alıştırmaktan, müdüriumumi evlerine sebze taşımaktan daha mı haysiyet kırıcı? Asla! Ali.

ALİ

Buyurun efendim...

AHMET

Eğer Kâşif dediğimi yapmazsa müdiriumumiye o mektubu yazarsın...

ALİ

Başüstüne...

KÂŞİF

Fakat ne istiyorsunuz benden?.. Ne yaptım sizlere?..

AHMET

Haydi artık hepiniz gidin...

(Neriman'dan başka hepsi soldan çıkarlar)

ONUNCU MECLİS

(Ahmet, Neriman, sonra Celile)

NERİMAN

Ahmet amca...

AHMET

Söyle kızım...

NERİMAN

Nereye?...

AHMET

Bana bak, sen bir parça daha az ciddi şeylerle meşgul olsana bakayım. Senin yaşında iken ben sonsuz bir bahar gününün taşkın neşesi içinde yaşırdım. Ne bile-yim ben bu yolun yazı var, kışı var. Kafam en olmaya-cak hayallerle, en avare düşüncelerle dolup taşardı. Ne bile-yim ben, bu başın ağrısı var, sızısı var. Kalbim her-kese açık bir hazine idi. Herkes oradan istediği kadar sevgi, istediği kadar dostluk, istediği kadar vefa alabilirdi. Nebileyim ben bunların nankörü var, hırsızı var.

NERİMAN

Ahmet amca, bizi bırakıp nereye gidiyorsun?

CELİLE

(Merdivenin başından) Ahmet, oğlum doktor beyler çağırıyorlar.

AHMET

Anne ayağı kırılan topal bir karganın üstelik kanadı da koparsa uç diye mi emretmeli, yoksa koş diye mi? Kudurmuş bir denizde yelkeni parçalanmış bir teknenin üstelik dibi de delinirse ona Atlantik'i mi geçirmeli, Pasifik'i mi? Toprak susuzluktan şarha şarha çatlarken üstelik güneş bir alev dalgası halinde yakarken yeni diktiğimiz bir fidanın evvelâ kök salmasını mı istemeli, yoksa çiçek açıp meyva vermesini mi?

CELİLE

(Aşağı inerek) Haydi oğlum. Haydi evlâdım... Haydi benim hayatım... Seni bekliyorlar.

AHMET

Gidiyorum. İşte gidiyorum...

(İki kadın Ahmet'in merdivenleri çıkmasını takip ederler)

NERİMAN

(Ağlayarak ve Celile'nin kucağına atılarak) Teyzeciğim...

CELİLE

Kızım, Allah bize acısın... Haydi aşağıya git, kim var kim yoksa çağır buraya... Artık yapılacak iş bitti. Daha fazla alakoyamayalım onları...

(Neriman ağlayarak soldan çıkar)

ONBİRİNCİ MECLİS

(Ayşe ve Hasan sokak kıyafetiyle, ellerinde beraber getirdikleri valizlerle inerler)

AYŞE

Hanımfendi, biz gidelim artık... Zannederim mevcudiyetimiz hastaya daha fazla ızdırap veriyor

CELİLE

Siz bilirsiniz kızım.

AYŞE

Doktorlar Ahmet bey için ne söylüyorlar?

CELİLE

Hasta, çok hasta... Zavallı evlâdım...

AYŞE

Belki birden fazla heyecanlanmıştı.

HASAN

Geçicidir.

CELİLE

Doktorlar da tam manasiyle uyuşamıyorlar. Birisi tekrar hastaneye alalım diyor. Öteki dağ başında, mese-lâ Uludağ'da birkaç ay mutlak bir sükûnet içinde istirahatetmeli diyor. Kimbilir?

AYŞE

Hanımfendi, sizden bir ricam var. Amma beni kırmayacaksınız.

CELİLE

Söyleyin kızım, elimden gelen birşey ise tabii yaparım.

AYŞE

Beni tanımazsınız, fakat elbette ne çeşit bir kadın olduğumu tahmin edersiniz. Bugün paralıyım, yarın parasız. Ne paralı olduğum zaman sevinirim, ne parasız olduğum zaman üzülürüm. Bugün şehirlerde otomobillerle gezerim, yarın çamurlu kasaba yollarında yağmur altında kağıt ile ve gaz sandıkları arasında nakledilirim. Ne birisi ile öğünürüm, ne öteki için döğünürüm.

HASAN

Evet büyük ekonomik, sosyal problemlerdir bunlar... Sizin aklınız ermez.

AYŞE

Diyeceğim şu ki bu yaşayış şartları içinde herşey hence müsavidir. Öyle zannediyorum ki hiçbir şey artık beni bu hayattan kurtaramıyacak... Elime açıktan 3.000 lira geçti. Önce bir işe yarayacak sandım... Fakat sonra anladım ki beni daha kötü bir insan yapmaktan başka hiçbir tesiri dokunmayacak. İşte burada çantamda... Ağır bir yükmüş gibi kollarımı ağrıtıyor. Bu parayı size vereceğim... Bir gün ileride tekrar karşılaşırsak bana iade edersiniz. Emin olun bunu kabul etmekle bana iyilik etmiş olacaksınız. Sebebini sormayın.

HASAN

3.000 lira mı? Nereden buldun bu parayı? Kız deli misin 3.000 lira bu. Önüne gelene bağışlanır mı?

AYŞE

Kes sesini, sen karışma.

CELİLE

Teşekkür ederim kızım. Fakat böyle bir parayı kabul edemem.

AYŞE

Sebep?

CELİLE

Görmüyor musunuz, koca konak henüz duruyor. Benim malım, onu satarım. Parası ile oğlum iyileşirse gerisi kolay. İyileşmezse zaten artık benim de hiçbir şeye ihtiyacım kalmaz. Teşekkür ederim.

ONİKİNCİ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ethem)

ETHEM

(Soldan girerek) Ne o Ayşe gidiyor musun?

AYŞE

Evet gidiyorum, yeni Ethem'ler bulmaya... Yahut hacıağalara yavuklu olmaya. Bakalım kısmet...

ETHEM

Ya ben ne olacağım? Sen benim malımsın. Benim karımsın. Biliyorsun ya ara bulan adama tam 150 altın verdim. Bütün hayatımda biriktirdiğim paraları...

AYŞE

(Çantasını açarak) Tamam... Al işte... (Bir para destesini eline sıkıştırarak) Bunlarla 150 altın alırsın... Hem beni azaptan kurtarır, hem kendin avunursun. Oh biraz ferahladım.

ONÜÇÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Doktor Vecdi, Profesör İlyas, Şayeste sonra Bayram, Halil, Mehmet, Ali, Neriman)

(Vecdi ve İlyas arkalarında Şayeste bulunduğu halde merdivenden inerler)

İLYAS

Evet haklısınız... Ben ilk fikrimden vazgeçiyorum. Hastane ne kadar olsa başkadır.

VECDİ

Değil mi efendim, tabii kontrol var, nezaret var.

İLYAS

Sonra en mühimi sizin gibi bir dost var.

(Bayram, Halil, Mehmet, Ali, Neriman girerler)

CELİLE

(Doktorları karşılayarak) Yine mi hastane? Yok yok bu sefer oğlumu göndermem... Vermem size onu... Büsbütün çıldıracak.

VECDİ

Fakat hanımefendi, oğlunuzun şifa bulması için başka çare yok.

ŞAYESTE

Hanımefendiciğim, gönderme... Gönderme...

CELİLE

Dadı ile ben onu istediğiniz yere götürürüz, istediğinizden alâ bakarız. Sakin yer, dağ başı, başcağızını dinler... Kendine gelir... Düşünmeyin, paramız var... Değil mi dadı? Rica ediyorum...

HALİL

Bu para da mı benden çıkacak? Yok efendim, doktorları dinlemeli. Anne tabii evlâdına kıyamaz. Fakat doktorun dediğinden şaşılmaz.

BAYRAM

Sus bre sen karışma...

HALİL

Karışmıyorum.

BAYRAM

Hâlâ söyleniyor, şimdi elimden bir kaza çıkacak...

MEHMET

Fakat Bayram ağa, onların iyiliği için...

BAYRAM

Kimin iyiliği için olduğunu biliyorum, çeneni tut...

ONRÖRDÜNCÜ MECLİS

(Evvelkiler, sonra Ahmet)

(Ahmet merdivende görünür, sol kolunda hastaneden gelirken getirdiği battaniye, sol elinde o zamanki ilâç şişesi vardır. Sağ elinde açık olarak defterini tutar)

AHMET

(Merdivenleri inerken arasına defterine bakar) Toprak yolu asfalt, karlılığı frijider, tulumbayı arazöz, tah-tayı beton yapmışsınız. Peynir küfü ilâç olmuş keramet gösteriyor. Sinema bir mucize, resimleri konuşturuyor. Tayyare mesafeleri silmiş. Radyo aklı durduruyor. Fakat yalancının mumu hâlâ yanıyor. Dalkavuşun maskesi hâlâ duruyor. Gösterişin yaldızı hâlâ parlak. Hâlâ rüşvetin tatlılığına, faziletin dilsizliğine, gururun kabalığına çare bulamamışsınız. Hâlâ nezle olunca ıhlamur içiyorsunuz. Güneş yakınca terliyorsunuz. Seneler geçiyor, ihtiyarlıyorsunuz...

İLYAS

Yeni bir buhran geliyor.

VECDİ

Ahmet...

AHMET

Müsaade edin, doktora telefon edeceğim.

(Telefonun başına gider, fakat ters bir istikametten almak istediği için rahat açamaz. Telefonu kordonu ile koparır. Beraberine alarak sahnenin ortasına ilerler, kolundaki bataniyeyi yere serer, bağdaş kurar. Telefonu kucağına koyar, numaraları çevirir)

AHMET

Sekiz, çift iki... Çift dört... Doktor... Benim ben Ahmet. Biliyor musunuz ne düşünüyorum? Biz insanlar amma aptal şeyleriz ha... Eşrefi mahlûkat... Zannediyorum ki konuşmak yalnız bize mahsus imtiyaz. Peki amma hayvanların konuşmadığını, hatta eşyanın konuşmadığını ne biliyoruz? Gıcırdayan bir kapı, inleyen rüzgâr, şırıldayan su acaba hiçbir şey söylemiyorlar mı? Dün annem ve dadımla şimendifere bindik... Uzak bir yere götürüp getirdiler beni... İki saat tekerlek gürültüsü, düdüğü sesi dinledim... Biliyor musun ne diyorlardı bu sesler bana? Doktor dinle...

CELİLE

Aman yarabbi, tıpkı yirmibeş sene evvelki gibi..

AHMET

(Tren gürültüsünü taklit ederek, gittikçe süratli) Fatma, Fatma, Fatma, Fatma, Fatma... Fatma, Fatma, Fatma, Fatma, Asuman, Feyyaz, Asuman, Feyyaz, Asuman, Feyyaz... Fatmaaaaa...

CEVAT FEHİMİ BAŞKUT'un

Bütün Tiyatro Eserleri

- 1 — BÜYÜK ŞEHİR
- 2 — AYARSIZLAR
- 3 — HACI KAPTAN
- 4 — KÜÇÜK ŞEHİR
- 5 — KOCA BEBEK
- 6 — PAYDOS
- 7 — SANA REY VERİYORUM
- 8 — SOYGUN
- 9 — KADIKÖY İSKELESİ
- 10 — MAKİNE
- 11 — HARPUTTA BİR AMERİKALI
- 12 — KLEOPATRANIN MEZARI
- 13 — TABLODAKİ ADAM
- 14 — ÖBÜR GELİŞTE
- 15 — HACI YATMAZ
- 16 — GÖÇ
- 17 — BUZLAR ÇÖZÜLMEDEN
- 18 — HEPİMİZ BİRİMİZ İÇİN
- 19 — ÜZÜNTÜYÜ BIRAK
- 20 — AYNA
- 21 — EMEKLİ
- 22 — ÖLEN HANGİSİ
- 23 — DOSTLAR

Fiyatı: 500 Lira
KDV dahil 550 Lira

İNKILAP